

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

TAPA KESKUSALA EHITUSPROJEKT

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Töö nimetus: Tapa keskusala ehitusprojekt
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala: Tapa linnakeskuse ala: Vilmsi plats, Pikk tänav, 1. Mai puiestee, Turu tn, Eduard Vilde tänav, Hommiku puiestee ja Keskväljak
Tellija: **TAPA VALLAVALITSUS**
Pikk 15, Tapa linn, Lääne-Virumaa 45106
Projekteerija: **OÜ inphysica technology**
Registrikood: 12090876
Aadress: Jasmiini 61, Tallinn 11912
Arhitektid: Raul Kalvo, Lauri Läänelaid, Mihkel Räni Raev
OÜ Sfäär Planeeringud
Registrikood 12459100
Aadress: Raua 21-14, Tallinn 10124
Maastikuarhitekt: Kerttu Kõll (volitatud maastikuarhitekt-ekspert tase 8)
Kuu OÜ
Registrikood: 12070262
Aadress: Kopli 25, Tallinn
MTR EEP002097 (10.03.2011)
tel: +37255633485
info@kuu.ee
Arhitekt: Juhan Rohtla (volitatud arhitekt, tase 7)
Vastutav spetsialist: **Raul Kalvo, Juhan Rohtla**
Staadium: Tööprojekt
Kuupäev: 31.03.2022

AUTORID: RAUL KALVO
LAURI LÄÄNELAID
MIHKEL RÄNI RAEV
KERTTU KÕLL
JUHAN ROHTLA

KÕIK ÕIGUSED KAITSTUD. TÖÖ JA SELLE ÜLESEHITUS ON KAITSTUD EESTI VABARIIGI AUTORIÕIGUSSEADUSE KOHASEL. KÄESOLEVAT PROJEKTI VÕIB OSALISELT KOPEERIDA TAPA VALLAVALITSUSE OTSTARBEKS JA KASUTADA PROJEKTEERIMISE ALUSEKS PROJEKTALAL. MUUDEL JUHTUDEL TULEB TÖÖ VÕI SELLE OSA KOPEERIMISEKS VÕI PALJUNDAMISEKS GRAAFILISELT, ELEKTROONILISELT VÕI MEHAANILISELT (VALGUSKOPEERIMINE, FOTOGRAFEERIMINE) VÕI TÖÖ ÜLESEHITUSE KASUTAMISEKS KÜSIDA OÜ INPHYSICA TECHNOLOGY KIRJALIKKU LUBA.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Stadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Sisukord

1 ÜLDOSA	4
1.1 Üldandmed	4
1.2 Alusdokumendid	5
1.3 Olemasolev olukord	7
2 MAASTIKUARHITEKTUURNE LAHENDUS	16
2.1 Projekti ja kontseptsiooni lahenduse kirjeldus	16
2.2 Tööprojekti lahenduse kirjeldus	18
2.3 Liikluskorraldus ja parkimine	23
2.4 Muinsuskaitse all olevad objektid projektalas	24
3 HALJASTUSE PÕHIMÕTTED	26
3.1 Raied, olemasolevate puude ümber istutamine ja olemasolevate puude kaitse ehitustegevuse ajal	28
3.2 Haljastuse rajamine	31
3.3 Kasvupinnase nõuded	35
3.4 Taimmaterjali hooldus	36
4 VÄIKEVORMID JA VALGUSTUS	40
4.1 Valgustuse kontseptsioon	40
4.2 Tänavamööbli kontseptsioon	41
4.3 Keskväljaku mänguväljakute inventari kontseptsioon	41
4.4 Nõuded linnamööbli paigaldusele ja hooldusele	41
5 PROOVITÖÖD	42

1 ÜLDOSA

1.1 ÜLDANDMED

1.1.1 Projekteeritav ala

Projektiga käsitletav ala asub Lääne-Viru maakonnas, Tapa linnas ja hõlmab järgmisi maaüksusi:

- Pikk tn 4, katastriüksuse tunnus 79201:001:0273, sihtotstarve 100% üldkasutatav maa;
- Pikk tn L1, katastriüksuse tunnus 79001:001:0303, sihtotstarve 100% transpordimaa;
- Osa Pikk tn 7, katastriüksuse tunnus 79101:008:0500, sihtotstarve 100% ärimaa;
- Osa Koidu tn L1 maaüksusest, 79001:001:0416, sihtotstarve 100% transpordimaa;
- E. Vilde tn L1, katastriüksuse tunnus 79001:001:0673, sihtotstarve 100% transpordimaa;
- E. Vilde tn 2a, katastriüksuse tunnus 79201:001:0365, 100% transpordimaa;
- Turu tn L3, katastriüksuse tunnus 79001:001:0480, 100% transpordimaa;
- Turu tn 5, katastriüksuse tunnus 79101:008:0120, 100% elamumaa;
- 1. Mai pst T1, katastriüksuse tunnus 79201:001:0015, 100% transpordimaa;
- 1. Mai pst 1, katastriüksuse tunnus 79201:001:0267, 100% üldkasutatav maa;
- Pikk tn 12a, katastriüksuse tunnus 79001:001:0593, 100% transpordimaa;
- Hommiku pst L1, katastriüksuse tunnus 79001:001:0286, 100% transpordimaa;
- Roheline tn 12a, katastriüksuse tunnus 79101:008:0018, 100% tootmismaa;
- Hommiku pst 1, katastriüksuse tunnus 79001:001:0594, 100% transpordimaa;
- Pikk tn 17, katastriüksuse tunnus 79201:001:0380, sihtotstarve 100% üldkasutatav maa;
- Pikk tn 15b, katastriüksuse tunnus 79101:008:0090, sihtotstarve 100% ärimaa;
- Pikk tn 15, katastriüksuse tunnus 79101:008:0380, sihtotstarve 100% ühiskondlike ehitiste maa;
- Pikk tn 15a, katastriüksuse tunnus 79101:008:0110, sihtotstarve 100% ärimaa.

1.1.2 Projekteeritava ala lühikirjeldus

Projektala hõlmab Tapa linnakeskuse avalikku ruumi ja olulisemaid väljakuid: Jüri Vilmsi platsi ja Keskväljakut, neid ühendavat linna peatänavat - Pikka tänavat ning külgnevat linnaruumi: Turu tn ja Eduard Vilde tnäärset ruumi. Alal paikneb Tapa Vallavalitsuse hoone ja linnakeskuses paiknevad ärid ja kauplused.

1.1.3 Tellija

Projekti tellija on Tapa Vallavalitsus.

1.1.4 Projekteerija

Projekti on koostanud OÜ Inphysica technology, OÜ Sfäär Planeeringud, OÜ KUU.

1.1.5 Projekti osad

Projekt on jagatud viide köitesse:

- Köide 1. Arhitektuur ja maastikuarhitektuur (OÜ inphysica technology, OÜ Sfäär Planeeringud, OÜ KUU);

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

- Kõide 2. Teed ja liiklus (T-Model OÜ);
- Kõide 3. Kanalisatsioon ja veevarustus (Sirkel & Mall OÜ);
- Kõide 4. Elekter ja valgustus (Crusta projekt OÜ);
- Kõide 5. Ehituskonstruksioonid (OÜ Insenerdisain);
- Kõide 6. Eelarve (Tiit OÜ).

Käesolevas köites 1 on käsitletud projektala ruumilist kontseptsiooni, katendi, valgustuse, väikevormide ja haljastuse lahendust.

1.1.6 Mõisted

Projektala – tellijaga kokkulepitud ala, millel käesoleva projektiga töid planeeritakse.

Tellija – Tapa Vallavalitsus.

Tellija esindaja – Tapa Vallavalitsuse vallakunstnik-kujundaja, kui ei ole teisiti määratud.

Autorid – kõik peatükis 1.1.4 toodud projekteerijad.

Arhitekt – OÜ Inphysica technology esindaja, kui ei ole teisiti määratud.

1.2 ALUSDOKUMENDID

1.2.1 Lähteandmed

- Arhitektuurivõistluse võidutöö;
- Eskiisprojekt;
- Tellija lähteülesanne;
- Muinsuskaitse tingimused Tapa linnakeskuse arhitektuurivõistluse võistlusülesande koostamiseks (03.05.2019 nr 5.1-17.9/1040-5);
- Ambla mnt, Kesk, Pika ja Sauna tänava rekonstrueerimine. Geoloogilise uuringu aruanne. OÜ Rakendusgeoloogia töö nr 16-021. Aprill 2016.

1.2.2 Normdokumendid

- EVS 932:2017 Ehitusprojekt;
- EVS 843:2016 Linnatänavad;
- Mänguväljaku seadmed ja aluspinnakate EVS-EN 1176-1:2017.

Lisaks on töös kasutatud järgnevaid dokumente ja juhendeid:

- „Euroopa puuhooldusjuhend. Puude istutamine, lõikus ja tööohutus.“ European Arboricultural Council, 2019;
- Tallinna Linnavolikogu 28. septembri 2011. a määrus nr 112 „Avalikule alale puude istutamise kord“;
- Tallinna Linnavolikogu määrus 04.04.2012. a määrus nr 13 “Tallinna haljastute hoolduse nõuded“;
- Tallinna linnamööbli valiku ja paigutuse juhend.
- EVS 939-2:2020 Puittaimed haljastuses. Osa 2: Ilupuude ja -põõsaste istikute kvaliteedinõuded, kehtiv alates 16.11.2020;
- EVS 939-4:2020. Osa 4: Puuhooldustööd, kehtiv alates 16.11.2020;
- Mölder, A. Haljasalade kasvupinnased ja multšid. Luua, 2011.
- Prague Public Space Design Manual, Prague Institute of Planning and Development.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

1.2.3 Koostatud uuringud

- Maa-ala geodeetiline alusplaan (Top Geodeesia OÜ, töö nr GD-19-145, koostatud 31.05.2019);
- Dendroloogiline inventeerimine Tapa Keskväljaku alal (Loovmaastik OÜ, töö nr 157DI20, koostatud juunis 2020), vt LISA 3.

1.3 OLEMASOLEV OLUKORD

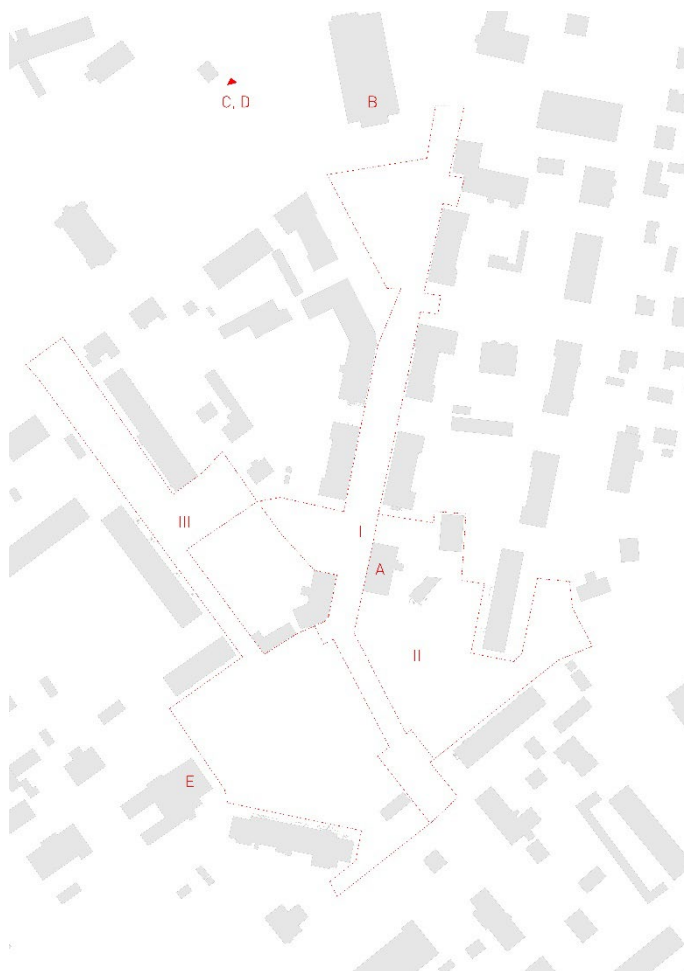
1.3.1 Paiknemine ja jaotus

Projektala on töö autorite ja tellija vahelisel kokkuleppel tööprojekti staadiumis jagatud tinglikult kolmeks etapiks (vt **Skeem 1**):

- I Pikk tn (sh Keskväljakut läbiv lõik) ja Vilmsi plats;
- II Keskväljaku lõunapoolne osa koos turu tänavaga;
- III Keskväljaku idapoolne osa koos Vallavalitsuse hoone taguse parklaga.

Oluline on märkida, et etapid ei ole kronoloogiliselt järjestatud, ning on antud ainult tinglikult. Töö tegelik etapiviisiline teostamine selliselt ei ole võimalik ja etapid tuleks enne tööde algust ehitajaga kooskõlastada ning uuesti planeerida.

Võrreldes eskiisprojektiga on tööprojektist tellija soovil välja jäänud ca 60-meetrine lõik Pika tn otsast enne ristumist Sauna tänavaga, Kesk-tänav lõik Turu tn ja Jaama tn vahel ja Vilde tänavale jääv praegu peamiselt parklana kasutatav plats.

Skeem 1: projektala jaotus. I Pikk tn; II Keskväljaku mänguväljakute osa; III Turu tn ja Keskväljaku platsiosa. A – Vallavalitsuse hoone, B – Grossi toidupood, C – bussijaam, D – raudteejaam, E – Meie toidukauplus.

1.3.2 Olulisemad hooned

Linnaliselt olulisemad projektialasse jäävad (või sellega vahetult piirnevad) hooned on:

- Pikk tn 15 – Tapa Vallavalitsuse hoone;
- Pikk tn 6 ja 6a – mitmed äripinnad;
- Jaama tn 1 – Grossi toidukauplus;
- Mai pst 3 – Meie toidukauplus,
- Pikk tn 15b – lilleäri,

Pikk tn 10 – muinsuskaitsealune äri- ja eluhoone (reg nr 27185).

- Lisaks on projekti lahendust mõjutanud kontaktvõõndis paiknevad hooned ja asutused:
- Valve tn 5 – raudteejaam;
- Sauna tn 1 – bussijaam;
- Kooli tn 11 – avalik park.

1.3.3 Projektala piirkondade kirjeldus

Keskväljak

Keskväljakul on ajalooliselt paiknenud Sõbra pood (lammutati 1969. aastal) ja ajalooline laadaplats. Keskväljak paikneb 1. Mai puistee ja Pika tänava ristumiskohal ning suure osa alast moodustab avatud parkimisplats. Asfalteeritud parklad paiknevad ka roheala lõuna- ja lääneküljel. Kokku on parkimiskohti ca 46 autole.

Pikalt tänavalt avaneb vaade Keskväljaku haljasalale ja lippudele, kuid seda üle haljasala ees parkivate autode katuste, mis pidulikku vaadet mõneti argisemaks muudavad (vt **Foto 1**).

Foto 1. Vaade Pikalt tänavalt Keskväljaku suunas. Autori foto, 2020.

Jalakäiguteed üle väljaku on olemas, aga väljaku ületus ei ole kõigis suundades mugavalt ja sujuvalt lahendatud (nt teekond A suunal Turu tn-Pikk tn) või puuduvad loogilised ülekäigud (nt Teekond B suunal Kooli tn-Pikk tn) (vt **Foto 3**).

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Stadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

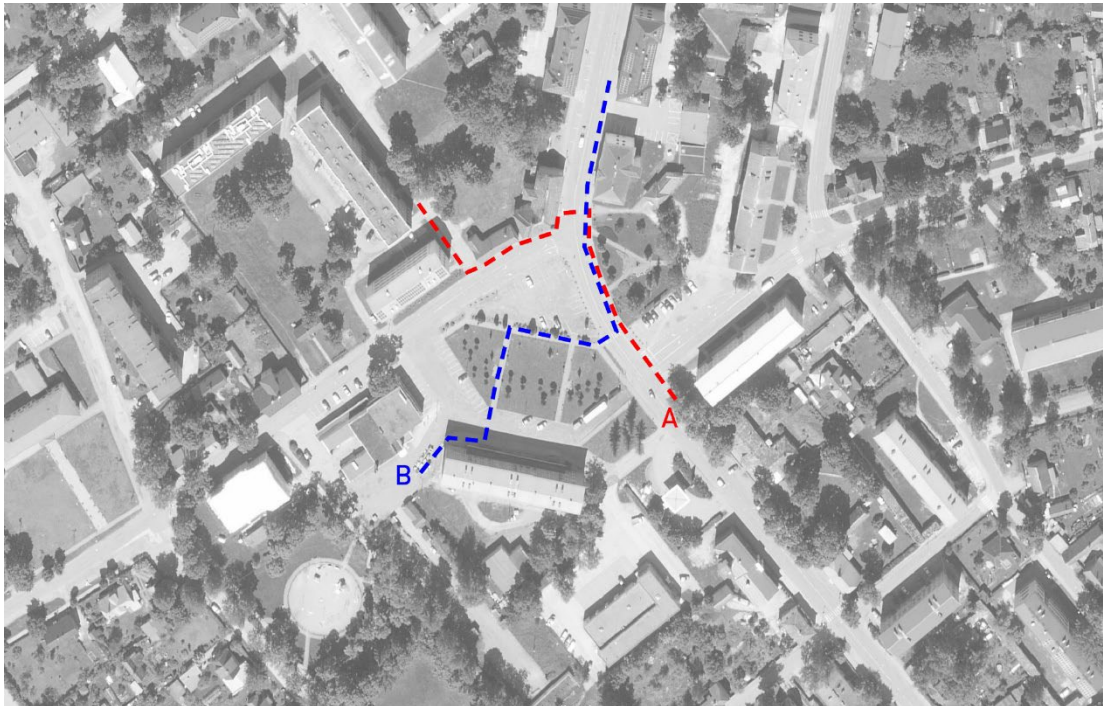

Foto 2. Teekonnad A (Turu-Pikk) ja B (Pikk-Kooli). Allikas: Maa-ameti Geoportaal, autori töötlus.

Keskväljaku lõunapoolne osa on roheala, mida parkimisplatsist eraldab elupuude ja põõsaste rivi ning kus paiknevad sillutatud teed ja pingid koos prügikastidega. Üldiselt on roheala ilus, kuid jääb ehk väljaku tunnetuslikest piiridest pisut liiga kaugele ja mõjub seetõttu saarelikult. Jalakäijatele mõeldud plats võiks olla perimeetri hoonetele lähemal. Haljastus on rajatud erinevatel aegadel. Alal vahelduvad okas- ja lehtpuud muruplatsidega. Rajatud on üksikuid konteinereid suvelilledega.

1. Mai pst ja Pika tänava ristmiku juures oleva parklaga külgneva haljasala servas on okaspuude ja põõsastega peenar, kuhu on peamiselt istutatud harilikku elupuud (sammassjas vorm). Elupuud on istutatud rivina. Lähestikku kasvavate elupuudest väiksemate mõõtmetega taimed on vähem väärtuslikumad, kuna nende võra on kas ebaühtlane või nende puittaimede võras esineb tühimikke (vt **LISA 3** Dendroloogiline hinnang). Hiljem on muruplatsidele istutatud pärnasid ja üksikuid serbia kuuski, mis on noored puud ja mida saab ümber istutada.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Foto 3. Vaade Keskväljaku väikevormidele ja haljastusele. Parkla poolses küljes paiknevad lipumastid, selle taga alal sammasjate elupuudega istutusala. Autori foto.

Kokkuvõttes võidakse Tapa keskväljak autorite hinnangul olemasoleva haljastatud ala laiendamisest, liikumisruumi selgemast piiritlemisest ja ruumi ümberjagamisest nõnda, et hetkel ainult sõidukitele mõeldud ruum oleks kasutatav ka jalakäijatele. Platsi üldmuljet võiks parandada ka haljastuse ja väikevormide terviklikum läbilahendamine.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Stadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Pikk tänav

Pikk tn on põhja-lõuna-suunaline tänav ja seob ülelinnaliselt olulised väljakud – Jüri Vilmsi platsi ja Keskväljaku.

Keskväljakut läbival lõigul on tee ca 11 m lai, millest 9 m on sõidutee ja 3 m kõnnitee, kusjuures kõnnitee on ainult tee ühes küljes (vt **Foto 1**). Teisel pool teed on parklaks kujundatud asfaltväljak, mis on eraldatud sõiduteest konteinerhaljastusega. Kõnnitee katend on betoonkivi. Tähistatud ülekäik on enam-vähem teelõigu keskel.

Koidu tn ja 1. Mai pst vahelisel lõigul on tänav 15...19 m lai, millest sõidutee on ca 9 m (Keskväljaku juures) kuni 7 m (Jaama tänava ristis), kõnnitee laius samal lõigul on vahemikus 2...5 m (vt. **Foto 4**). Sõidutee on kaetud valdavalt asfaltiga, kõnnitee sillutuskiviga ja eraldatud sõiduteest äärekiviga. Tähistatud ülekäik asub lõigu Keskväljaku poolses otsas.

Foto 4. Pikk tn vaadatuna Koidu tn ristilt suunaga Keskväljaku poole. Tänav kogulaius esiplaanil 18,9 m. Vallavalitsuse ees on istumisvõimalus ja konteinerhaljastus. Autori foto, 2020.

Vilmsi pargiga külgneval lõigul on tee 11,5 m lai, millest 7,5 m moodustab sõidutee ja kõnnitee, kusjuures Vilmsi platsi poolisel küljel kõnnitee puudub, kuid seda asendab Vilmsi platsile rajatud kõnnitee, mis on eraldatud sõiduteest mururiba ja puudega.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Eraldi tänavahaljastus Pikal tänaval puudub, kuid tänava äärde jääb projektalal kolm suuremat roheala: Pikk tn 17 (vt **Foto 5**), Pikk tn 10a (vt **Foto 6**) ja Vilmsi plats.

Foto 5. Vaade Tapa Vallavalitsuse kõrval paiknevale rohealale kinnistul Pikk tn 17. Puuliikidest kasvab alal hõbevaher, tamm, torkav kuusk, arukask, ebatsuuga, iluõunapuu jt. Alal on sillutatud teed ja istumisvõimalused. Autori foto.

Foto 6. Vaade Vallavalitsuse vastas paiknevale rohealale kinnistul Pikk tn 10a, mis on osaliselt isetekkelise haljastusega. Alal kasvab ka üks silmapaistvate mõõtmetega harilik tamm. Autori foto.

Autorite hinnangul on Pikk tänav oma proportsioonidelt hetkel Tapa linna jaoks liiga lai ning selle kvaliteeti saaks ruumi ümberjagamise teel tõsta, andes jalakäijatele rohkem ruumi, ning viies seeläbi sõidutee laiuse proportsiooni linnakeskusele sobiliku sõidukiirusega.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Stadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Võrdluseks on toodud Fotol 7 Tallinna Kesklinnas üks 18 m laiune tänav, mis on küll ühesuunaline, kuid mille ristlõikesse on mahtunud ära kaks haljasriba ja piisavalt lai kõnnitee, et võimaldada näiteks kahel paaril teineteisest segamatult mööduda (*Prague Public Space Design Manual, Prague Institute of Planning and Development, 2014. Lk 79*).

Foto 7. Vaade Tallinna Kesklinnas Kauka tänavale. Ühesuunalise tänava laius 18 m, millest sõidukitele mõeldud 6 m (sh parkimine), haljasriba kummalgi pool tänavat 2,8 + 2,8 m, jalakäigutee kummalgi pool tänavat 3,2 + 3,2 m. Autori foto.

Vilmsi plats

Jüri Vilmsi kolmnurkse põhiplaaniga plats asetseb Jaama ja Pika tänava hargnemiskohas kunagise Tapa raudteelaste klubihoone, praeguse Grossi toidupoe esisel alal. Vilmsi plats paikneb olulisel teekonnal linna südamest raudtee- ja bussijaama ning on samuti kasutatav Grossi poe külastajate poolt. Plats on suures osas kaetud muruga, mida piiravad 2013. aasta korrastustööde käigus rajatud betoonkivikatttega jalgteed koos tänavahaljastuse (pärnad) ja istepinkidega. Platsi lõunatipus asus varemalt veekaev ja lille- ja aedviljakauplus, mille omanik müüdavaid saadusi samal krundil kasvatas (Tapa linnakeskuse arhitektuurivõistluse lähteülesanne, 2019).

Kõige pidulikumad vaated Vilmsi platsile avanevad 1. Mai ja Pika tänava ristmikult: esiplaanile jääb lipuväljak, taustale endine klubihoone. Eelkõige domineerib vaadet siiski platsil kasvav suur ja võimas tamm (vt Foto 8).

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Foto 8. Vaade Pikalt tänavalt Vilmsi platsi poole. Jõuline dominant on platsi paremas servas kasvav vana tamm. Autori foto.

Autorite hinnangul on Vilmsi plats jalakäijate liikumistrajektooride seisukohast hetkel juba loogiliselt lahendatud, kuid lisada võiks ühenduse, mis jätkab Kesk tänavat Pika tänavani toidupoe parkla eest. See võimaldaks platsil igas suunas liigelda ilma parklat ületamata. Lisaks saaks platsi ilmestada haljastuse rinnete mitmekesistamisega.

Turu tn ja Eduard Vilde tn äärne ruum

Eduard Vilde tänav külgneb elamute hoovidega ja on tähistatud õuealana. Õuealana tänaval eraldi sõidu- ja kõnniteed eristatud ei ole. Tänav on asfaltkattega ja kohati väga kitsas. Tänav ääres paikneb rikkalikku isetekkelist kõrghaljastust.

Turu tänava laius on Keskväljaku poolses otsas 7...8m (millest ca 2m on kõnniteed ja 5...6m sõiduteed). Kõnnitee asub tänava ühes küljes ja on eraldatud sõiduteest kõrge äärekiviga. Eduard Vilde tänavaga ristudes laieneb sõidutee 18 meetrini (vt **Foto 9**), millest Turu 3 hoone poolses küljes on tähistamata ala kokkuleppeliselt ette nähtud parkimiseks. Kesktänava poolses otsas eraldab kõnniteed sõiduteest kitsas haljasriba. Parklapoolse küljes eraldi kõnnitee puudub. Keskväljakut ja Turu tänavat ühendav ülekäik puudub.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Foto 9. Vilde tänavaga ristudes laieneb Turu tn 18 meetrini.

2 MAASTIKUARHITEKTUURNE LAHENDUS

2.1 PROJEKTI JA KONTSEPTSIOONI LAHENDUSE KIRJELDUS

Tööprojekti staadiumis töö on eel- ja põhiprojekti edasiarendus, mida on täiendatud lisaks tellijapoolsete, projektiga seotud ametkondade, projektialasse jäävate kruntide esindajate ja eriosade projekteerijate ettepanekutega.

Projekti lahenduse projekteerijapoolsed eesmärgid on kokkuvõtlikult järgmised:

Teha jalakäijatele Tapa kesklinnas liikumine võimalikult ohutuks, meeldivaks ja huvitavaks.

Nii jalgsi liikujate kui sõidukijuhtide ohutuse huvides on hoida linnasisesed sõidukiirused madalad. Madalam sõidukiirus annab liiklejatele rohkem aega teineteist märgata ja reageerida. Projekt püüab väljapakutud lahendustega kaasa aidata sõidukite kiiruse vähendamisele. Madalamad sõidukiirused aitavad kaasa ka üldisele mürataseme langusele, mis omakorda muudab tänavad jalakäijatele meeldivamaks keskkonnaks.

Huvitavas linnas on midagi teha ja midagi näha. Tegevusteks pakub projekt välja erinevaid väikevorme, mis võiksid kõnetada erinevaid vanuse- ja huvigruppe. Ühtlasi on iga tegevus kui selline jalakäija jaoks mingil määral vaatamisväärsus, mistap on projektis antud ka hulgaliselt võimalusi linnaruumis peatuda, istuda või nõjatuda ja ümbritsevat jälgida.

Lisada uut haljastust, mis muudaks tänavaruumi meeldivamaks keskkonnaks ja parandaks selle mikrokliimat.

Tänavahaljastuse kavandamine aitab paremini hakkama saada kliimamuutuse poolt põhjustatud (ekstreemsete) ilmastikuolude – kuumalainete ja valingvihmade – negatiivsete mõjudega. Kõrghaljastus annab jalakäijatele varju nii kuumade päikese eest kui ka ootamatu vihmaja eest. Lisaks kaitsevad puud ka parkivaid autosid päikese käes liigselt kuumenemast. Õigesti projekteeritud haljastus aitab siduda sadevett ning seeläbi näiteks vähendada koormust kanalisatsioonile. Terviklikult kujundatud haljastus pakub silmailu jalutajaile erinevail aastaaegadel.

Anda Keskväljakule selgem struktuur ning kaasaegne arhitektuurne-planeeringuline lahendus.

Praegune Tapa Keskväljak on ruumiliselt küllaltki killustatud laiade parkla-alade ning sõiduteedega. Mitmes kohas on selgusetu, kas ruum on mõeldud jalakäijatele või sõidukitele. Projekti eesmärk on see suur ala eelkõige jalakäijate jaoks kokku nõeluda ja muuta ta linnaliseks sihtkohaks. Sellest tulenevalt on arvestatud kõigi olulisemate liikumissuundadega ning planeeritud vastavalt kõnniteed.

Projektiga antakse Keskväljakule selgemad piirid: väljakut ümbritseb kolmest küljest asfalteeritud sõidutee, väljakuosa ise on graniitkivikatendiga. Vaba aja veetmiseks on kavandatud muruväljakuid ja vett läbilaskva katendiga platse, kuhu on projekteeritud mängu- ja spordiväljakuinventari (vt nt joonis **AS-5-301**, **AS-5-302**). Sündmuste korraldamiseks on projekteeritud keskmisest laiemad kõnniteed (5m), kuhu mahub paigaldama ka laadatelke või turulette. Suuremate sündmuste jaoks on ette nähtud kõva katendiga plats (vt **Skeem 2**, P12) ja selle kõrvale madal puidust terrass (vt joonis **AS-7-120**).

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Kaasajastada Vilmsi plats, tuues esile seal kasvava väärika vana tamme.

Vilmsi plats leiab juba praegu jalakäijate poolt aktiivset kasutamist. Projektiga muudetakse haljasalad rindeliseks, lisatakse istumisnurki ja tänavavalgustus.

Hajutada parkimist.

Hetkel on parkimine üheks põhiliseks Keskväljaku funktsiooniks ja suured parklaalad takistavad kohati loogilist jalgsiliiklust. Parkimise hajutamine aitab kaudselt ka linnatänavaid elavdada, luues distantsi parklakoha ja sihtkoha vahele.

Kavandada kogu alale tervikuna kaasaegsed väikevormid.

Tänavamööbel ja väikevormid on valitud valdavalt suurte tootjate äraproovitud tootevalikust ja seotud omavahel tervikuks sarnaste viimistluste ja värvitoonidega (vt **AS-8-20**).

Anda võimalikult palju ruumi tagasi haljastusele.

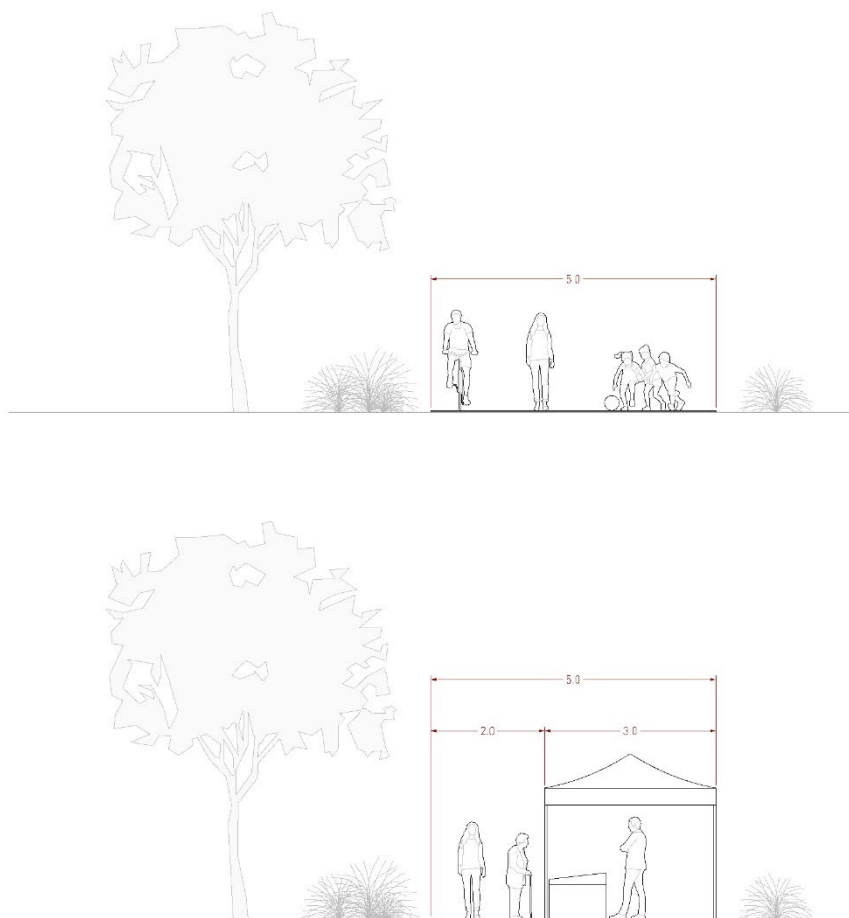
Praeguse linnakeskuse dominandiks on saanud asfalt ja betoonkivi. Käesolev projekt püüab eelkõige asfaldi asemele rohelist tuua. Uut haljastust on kavandatud nii Vilmsi platsile, peatäna äärde kui ka Keskväljaku äärsetele rohealadele. Kavandatud haljastus pakub meeldivat rohelist ruumi linnakülastajale, aga parandab ka mikrokliimat ning aitab toime tulla sadevete immutamisega.

2.2 TÖÖPROJEKTI LAHENDUSE KIRJELDUS

2.2.1 Keskväljak

Keskväljakule annavad põhilise kuju seda sirgete joontena läbivad viie meetri laiused jalgsikäiguteed autorite poolt tuvastatud linnalistel sihtidel. Teed on projekteeritud piisavalt laiad, et seal saaks korraldada muuhulgas näiteks välilaata, segamata sellega tavapärast liiklust (vt **Skeem 2**).

Keskväljaku jalgteed on ette nähtud projekteerida graniitkivist katendiga. Teede ääres paikneb rohkest pinke koos prügikastidega. Pingid on orienteeritud kas päikesele või murulappidel toimuvatele tegevustele.

Skeem 2. Keskväljaku kõnniteede laius võimaldab korraldada laatasid.

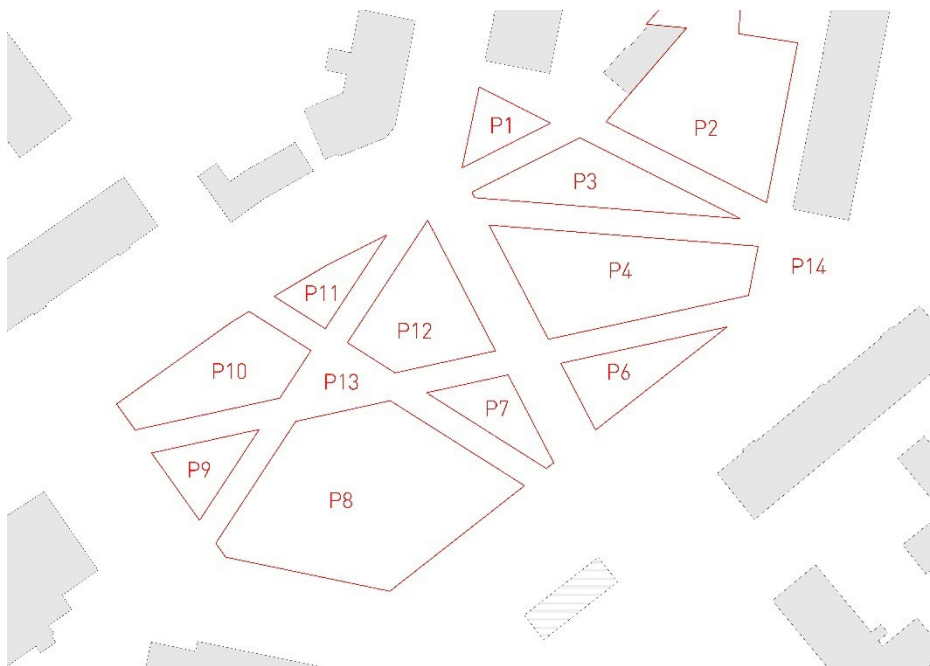
Teed jagavad Keskväljaku erinevaid tegevusi võimaldavateks haljastatud platsideks (platside tähistust vt **Skeem 3**). Haljastatud aladele on paigutatud erinevaid vaba aja veetmist võimaldavaid väikevorme. Väikevormide valikul on mõeldud võimalikult laiale kasutajate ringile, sh nii koolieelikutele, teismeliste, täiskasvanutele kui ka eakatele. Väikevorme on väljakul teadlikult hajutatud, et vältida tegevuste koondumist ainult ühte kohta ja hoida kogu plats elavana: igale poole võib minna ja igalt poolt võib leida midagi põnevat. Väikevormid on teadlikult tõstetud haljasaladele, et julgustada platsikülastajaid teelt kõrvale astuma ja ka murupinda kasutama. On jäetud ka avatud murupinda planeerimata tegevusteks.

Objekt:
Ehitise aadress:
Ehitusprojekti koostaja
Vastutav spetsialist

Tapa keskusalal
Tapa linnakeskuse ala
OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfaär Planeeringud, KUU OÜ
Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr:
Kõide:
Staadium:
Kuupäev:
Faili nimi:

TAPA (U-20-1)
1
TP
31.03.2022
TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Skeem 3. Keskväljaku alade tähistus.

Väljaku keskmesse, tänasele parkimisplatsile, on planeeritud sillutatud linnaväljak, mis võimaldab ka suuremate sündmuste korraldamist (P12). Linnaväljak on planeeritud heleda graniitkivikatendiga. Linnaväljaku loodeküljes (P11) paiknevad lipumastid, edelanurgas (P13) paikneb jõulukuusk. Linnaväljaku servadesse on rajatud elektriühenduspunktid sündmuste vooluga varustamiseks. Taimede hooldamiseks on planeeritud kastmisotsad.

Platsile P1 on kavandatud parkimiskohad ja laadimisala krundi 15b teenindamiseks.

Plats P2 on hetkel jäetud täpsemalt planeerimata eeldusel, et see läheb kinnistu Roheline tn 12 KÜ omandusse, kes rajab sinna tulevikus parkla.

Platsile P3 jäävad väikelaste turnimispuud.

Platsile P4 on rajatud kaevetöödel üle jäävast pinnasest tehisküngas. Tehiskünka läänepoolsele on sündmuste ja tänavaelu jälgimiseks kavandatud päikesele avatud puidust astmestik (vt **AS-7-120**). Astmestiku teine pool läheb üle mänguväljakuks (vt **AS-5-301**): künka nõlval on lastel võimalik ronida ja mööda liumäge alla lasta. Lisaks on mänguväljakule kavandatud erinevad tasakaalu arendavad mänguelemendid. Mänguväljak on hoolduse lihtsustamiseks kaetud vett läbilaskva kummimultsiga (*Eco-surface*).

Ajakivi jääb enam-vähem oma esialgsesse asukohta platsil P10, kuid on nihutatud jalakäiguteede lähemale.

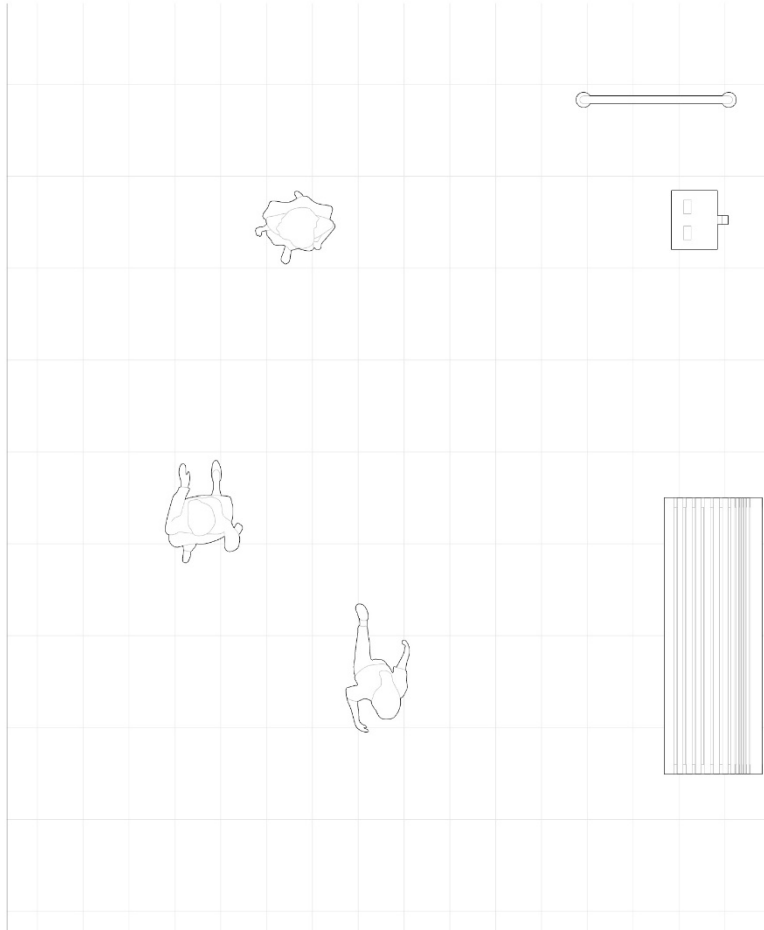
Teistele platsidele on muuhulgas kavandatud: karussell ja piknikulauad (P8), valgustatud istemööbel (P9, P10, P6) ja karussell (P9). P9 ja P8 vahelisele jalgteele on paigutatud ka lauateniselaud (lauad).

Jalgrattaparklad asuvad Vallavalitsuse hoone lõunaküljes platsi P1 servas ja P8 platsi lõunaküljes.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Lisaks mainitud väikevormidele on keskväljaku kõnniteede servas linnamööblina pinke, prügikaste, vooluvõtuposte, madalamaid ja kõrgemaid valgusteid. Kõik tooted on täpsemalt kirjeldatud linnamööbli ja mänguväljakuinventari spetsifikatsioonides vastavalt AS-8-20 ja AS-8-21.

Skeem 4. Väljaku kõnnitee elemendid

Keskväljakut läbiv Pika tänava lõik on samuti tõstetud kõnniteedega samale kõrgusele ja muudetud jagatud liiklusega ruumiks, mistõttu on sealne lubatud maksimaalne sõidukiirus kuni 20 km/h. Tõstetud tänavapind sunnib sõidukijuhte väljakule sõites kiirust vähendama ja muudab jalakäijatele (eelkõige eakatele ja lapsevankriga liiklejatele) tänavavõetuse lihtsamaks. Jalakäijatele lisab jagatud ruumis turvalisust sõiduridasid piiravate pollarite võõnd. Tänavasõiduteeosa on laotud siledast graniidist täringukividest. Kinnistute 1. Mai pst 4 ja Pikk tn 10 ette on projektiga jäetud laiem kõnnitee perspektiivsetele välikohvikutele, mis võiksid soodsast asendist nii päikese kui ka käidavuse suhtes.

Keskväljaku haljastus on mitmekülgne ja mitmerindelne: siin on avatud muruplatse, hõredaid puudesalusid ja tihedamaid istutusalasid. Puuliikidest näiteks mitmetüveline himaalaja kask „Doorenbos“, Lamarcki toompihlakas, ilukirss, õunapuud.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Stadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

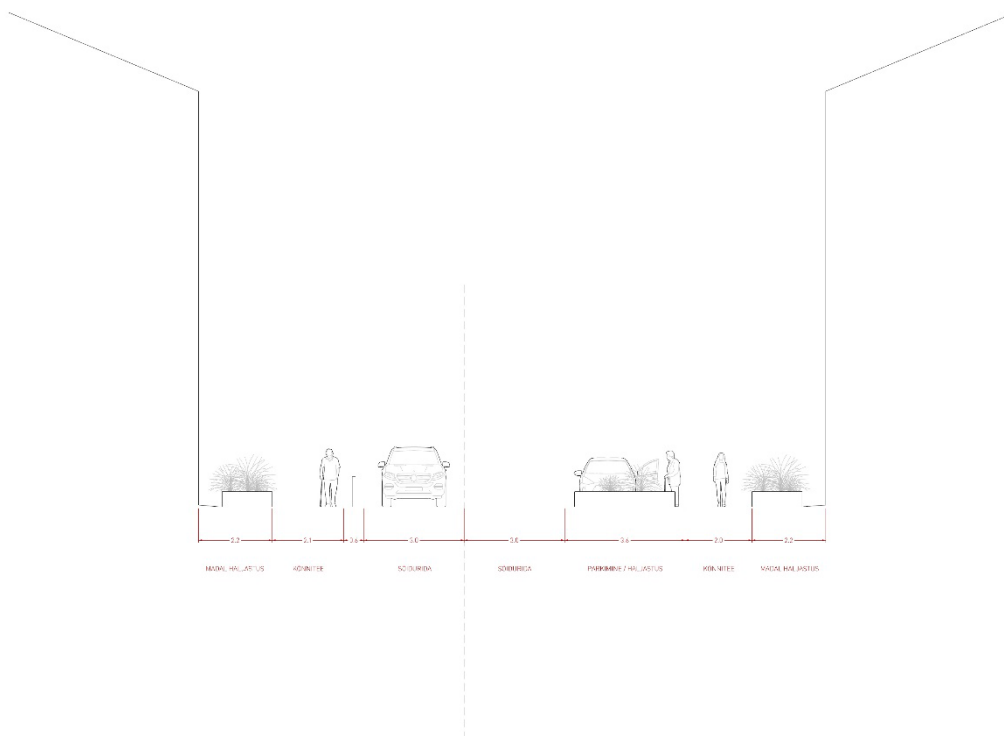
Haljastus rajatakse rindelisena: serva-alad ja pinkide seljatagused kujundatakse madalakasvulistest põõsastest, püsikutest ja sibullilledest. Olemasolevast haljastusest säilitatakse serbia kuused (istutatakse osaliselt ümber) ja noored pärnad (istutatakse Vallavalitsuse hoone esisele platsile). Puud, mida projektal ei kasutata, istutatakse võimalusel ümber linna teistele haljasaladele. Keskväljakul säilitatakse teiste seas oma algsel kohal hõbevaher, ebatsuuga, elupuu jt. Täpsemalt on säilitatavad puud leitavad haljastuse jooniselt **AS-4-03A** ja **AS-4-03B**.

2.2.2 Pikk tänav

Liikluse rahustamiseks Pika tänaval Jaama tänava ja 1. Mai pst vahelisel lõigul on tänavapind tõstetud kõnniteega samale kõrgusele ning lisatud lõigu keskele kaks šikaani ehk suunamuutetakistust.

Sõiduridade laius on 3m (vt **Skeem 5**). Parkimiseks on ette nähtud 2,5m laiune ala kord ühel, kord teisel pool teed. Parkimistsooni liigendavad kõrgemad istutuskastid ja pingid. Kõnnitee laius varieerub 2 ja 2,5m vahel. Hoonete Pikk 8, Pikk 9 ja Pikk 13 ette jäävad statsionaarsed haljastuskonteinerid põõsastest, püsikutest ja sibullilledest haljastusega. Konteinerid on maapinnast isoleeritud (vt **AS-4-04-113** ja **AS-7-112**). Konteinerite põhjas on drenaažikihid, sees sademevee mahutid, mille täitmiseks kasutatakse ära hoonete katustelt voolavat vihmavett.

Jalakäijad on sõidukitest eraldatud vaheldumisi kas parkimiskohtade, istutuskastide või pollaritega. Samuti aitab liikumistsoone eristada eri värvi katend – parkimiskohtadel ja tee piiril tume, kõnniteel hele (vt ka **AS-5-200** ja **AS-8-300**).

Skeem 5. Pika tänava skemaatiline lõige hoonete Pikk 8 ja Pikk 13 vahel.

Pikk tänav ei ole selles lõigus jagatud liiklusega ruum, kuid sõidukite kiirus on piiratud 20 km/h. Äärekiivi eemaldamisega on teeületus tehtud lihtsaks kogu tänavalõigu ulatuses, kuid teeületusel on sõiduteel liikuvale sõidukil alati eesõigus.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Vallavalitsuse hoone ette jäävat platsi muudavad enim sinna ümberistutatud pärnapuud. Lisaks on platsile projekteeritud sillutatud ja valgustatud jalgsikäiguteed, mis ühendavad Vilmsi ja Turu tn nurgale projekteeritud parkla Vallavalitsuse hoonega. Tänavapoolsesse platsiserva jääb betoonkiviga sillutatud ala, kus asuvad reklaam- ja teadetetahvlid (vt ka **AS-5-302**), lisaks väikesed laudad, pingid ja lauatenнисelaud.

Vallavalitsuse kõrvale jäävat parklat on laiendatud hoone taha ja lisatud kaks parkimiskohta. Platsile jääb alles elektriautode laadimisjaam.

Pikk tn 6a ette on jäetud pisut laiem kõnnitee, et jätta ruumi perspektiivsele välikohvikule. Samasse jääb ka jalgrattaparkla.

Pikk tn 6 ees olevat kõnniteed on laiendatud, et vähendada Jaama tänavalt Pikale tänavale pööravate autode pöörderaadiust ja rahustada seeläbi liiklust üldisemalt. Kogu ristmik on tõstetud kõnniteega samale tasandile, et muuta teeületus jalakäijale mugavamaks. Nii pikk 6 kui ka 6a tänavapoolsed lagunenu trepid on plaanis projektiga välja vahetada (vt **AS-7-555**, **AS-7-556**, **AS-7-557**), samuti rekonstrueerida Pika tn poolsed keldriakende valguskaevud (vt **AS-7-558**).

Jaama tänavast põhjapoolsele jääval Pika tänava otsal on kasutatud samuti liiklust rahustava võttena suunamuutetakistust, kuid sõidutee pinda tõstetud ei ole. Lisatud on 5 uut parkimiskohta, 2 Vilmsi platsi poolsele küljele ja 3 teisele poole tänavat.

2.2.3 Vilmsi plats

Vilmsi platsi põhimõtteline vorm säilib. Platsi dominant on võimas tamm, millele avanevad vaated mööda Pika tänava sihti. Olemasolevate pärnade rivi aluse murupinna asemele on ette nähtud rajada kõrgem põõsastest, püsikutest ja sibullilledest kavandatud haljastus. Platsi keskmises paikneva roheala servadesse on kavandatud haljastusega eraldatud istumisnišid pinkidega, et platsist kujuneks hubane, mitmekesiste istumisvõimalustega, pargiala. Rohealal domineerivad madalad mitmetüvelised puud ja puudealusel kasvab muru.

Autoteede servade haljasribadel on olemasolevad pärnad ette nähtud ümber istutada suuremate vahekaugustega. Tegemist on suurekasvuliste puudega ning praeguseks on nende vahekaugus jäänud normaalse kasvu jaoks liiga väikseks. Puude alusele on rajatud lumelükkamisele ja talvisele tehhooldusele vastupidav alustaimestik.

Sarnaselt Keskväljakule on ka Vilmsi platsi kujundamisel lähtutud sirgete jalgsikäiguteede loomise põhimõttest. Lisandunud on üks uus siht, mis seob Kesk tänavat Pikk tn 7 hoones asuvate äridega ja mille tarvis võiks kaaluda Pikale tänavale uut ülekäigukohta Kesk tänava otsas ja samal sihil ülekäiku Pikal tänaval.

2.2.4 Turu tn ja Eduard Vilde tn äärne ruum

Vilde tänava liikluskorraldust ehitusprojektiga muuta pole plaanis ja see jääb õuealaks enam-vähem sellisel kujul, nagu ta praegu on. Turu tn 5 krundile on projekteeritud 23-kohaline parkla. Parkimiskohad on kaetud betoonkiviga. Parkimiskohtade vahele on istutatud varjuandvaid puid. Turu tänava ja parkla sisse on suunatud krundi serva rajatud imb-alale (vt **AS-4-04-114**).

2.3 LIIKLUSKORRALDUS JA PARKIMINE

Liikluskorralduse ja vertikaalplaneerimise lahendust on täpsemalt käsitletud Kõites 2.

Üldine eesmärk uue parkimiskorraldusega on vältida suurte asfaltkattega parkla-alade tekkimist. Parkivad autod on linnaruumis jalakäijatele sageli takistuseks nende sirgetel marsruutidel, seega on projekti autorid püüdnud teha nõnda, et parkivatest autodest oleks jalakäijale möödapääs alati suhteliselt lühike. Parkimiskohad on grupeeritud kahe- kuni nelja kaupa ning liigendatud haljastuse või kõnniteedega. Keskväljakult likvideeritud parkimiskohad on peaaesjalikult kolitud Turu tn 5 krundile.

Liikluskorralduses on suurimaks muutuseks (võrreldes eskiisprojektiga) Pika tn muutmine kahe-suunaliseks (varasema ühe sõidusuuna asemel) tellija soovil. Pikal tänaval on piiratud sõidukiiruseks ette nähtud 20 km/h ja jalakäijatele antud õigus teed ületada kogu tänava lõikes, mis aga ei tähenda eesõigust mootorsõidukite ees. Sama korraldus on ka Keskväljakut ületaval Pika tänava lõigul.

Ühtlasi on ühesuunalisena planeeritud teelõik, mis jääb kinnistu Pikk 12 ette.

Parklakohti on projekti lahenduses järgnevalt:

- Keskväljakul: 47 kohta sõiduautodele (sh 2 invakohta);
- Pikal tänaval (kogu projektala ulatuses): 15 kohta sõiduautodele, lisaks 17 kohta Vallavalitsuse kõrval parklas;
- Turu tänaval: 22 kohta sõiduautodele;
- Turu tn 5 krundile projekteeritud parklas: 23 kohta sõiduautodele.

Kokku: 122 sõiduauto kohta + 8 peatumiskohta (tähistatud parkimiskeeluala).

2.4 MUINSUSKAITSE ALL OLEVAD OBJEKTID PROJEKTALAS

Projektalasse jääb üks muinsuskaitse all olev hoone aadressiga Pikk tn 10. Arhitektuurivõistluse jaoks koostatud Muinsuskaitse tingimustest puudutasid nimetatud hoonet kuus:

- Mälestiste kaitsevöönditesse kõrghaljastuse kavandamisel tuleb tagada hoonete (sh veetorn-depoo) vaadeldavus ja kaugvaadete säilimine mälestistele linnaruumis;
- uushaljastuse kavandamisel kasutada taimekompositsioonis madalaid ja keskmise kasvuga puid (sh põõsaid ja püsikuid);
- mitte kavandada mälestiste vaadeldavust häirivaid arhitektuurseid väikevorme ja kõrgeid ehitisi, eelkõige vaadetes hoonete esikülgedele;
- tagada kalletega sademevee eemale juhtimine kõikidest hoonetest ja kavandada hoonete perimeetritel eraldusribad. Äri- ja eluhoone Tapal, Pikk t 10 (1927) (reg-nr 27185) tänavapoolsetel külgedel langetada kõnnitee pinda ja avada keldrikorruse avad. Lahendada tänavaruumis kõnnitee nii, et hoone sokli ja kõnnitee vahele jääb vähemalt 80 cm eraldusriba;
- säilitada vaated avatuna mälestisele (reg-nr 27185) Pikalt tänavalt ja 1. Mai puistest ning minimaliseerida liiklusmärkide ja väikevormide paigaldamist olulistes vaatekoridorides.

Kuna keskväljaku platsiosa asub 1. Mai puistee ja Pika tn ristmiku kõrval jääb vaadeldavus hoonele keskväljakult võrdlemisi sarnaseks olemasoleva olukorraga. Vilmsi platsi poole jäävat akendeta majaseina ei ole käesolevas projektis eraldi eksponeeritud ja raudtee poolt läheneja vaatele jäävad muuhulgas haljastuskonteineritesse planeeritud kasepuud.

Sadevete eemale juhtimine majaseinast on tagatud nõutele vastava vertikaalplaneerimisega. Pika tänava poole jääva fassaadi ees langeb maapind Vilmsi platsi suunas ning sadeveed on juhitud vallavalitsuse parkla ees olevatesse sadeveekaevudesse. Keskväljaku poolse fassaadi ees langeb maapind suunaga Turu tänava poole ning sadeveed on juhitud kõnniteelt sõiduteele ja seal Turu tänava ristmikul olevasse sadeveekaevu. Vihmaveetorude sülitite alla on katendisse paigaldatud suuremad betoonplaadid, et ennetada suurel kiirusel langeva vee erodeerivat mõju alumistele katendikihtidele.

Hoone sokli ja kõnnitee vahele tingimustes mainitud 80 cm eraldusriba pole planeeritud, kuid kõnnitee on laienenud seniselt 2,4 meetrilt 4 meetrini Pikal tänaval ja 6,3 meetrini platsi pool. Töö autorite hinnangul võiks laiem kõnnitee jätta jalakäijale piisavalt ruumi, et liikuda majast mugaval kaugusel ja sestap ei peetud katendi liigendamist eraldi nii oluliseks. Hoone ümber paigaldatakse sarnaselt teiste projektala kõnniteedega betoonkivikatend (katendi lõige vt TL-osa).

Väikevorme maja vahetusse lähedusse kavandatud ei ole, kuid maja esist kõnniteed piiravad 700 mm kõrgused mustad helkuriga pollarid, mis on paigaldatud sammuga 1,5 m.

Projektiga on planeeritud asendada hoone tänavapoolsed välistrepid (vt joonised **AS-7-551**, **AS-7-552**, **AS-7-553**). Uued trepid on 1-2 astmega ning gabariitidelt enam-vähem samad, mis olemasolevad. Praeguseks maa alla jäänud astmed lammutatakse. Treppide astmed on hallist graniidist, vundamendiks on armeeritud betoonplaat.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Keskväljaku poole jäävas küljes avatakse ehitustööde käigus keldrimüür ning rajatakse betoonist valguskaevud (vt joonis **AS-7-554**). Valguskaevud on ääristatud halli graniitkiviga ning kaetud tsingitud terasest restidega. Keldriaknaid projektiga ette nähtud paigaldada pole ning selle eest jääb vastutama majaomanik.

3 HALJASTUSE PÕHIMÕTTED

Ehitusprojekti haljastuse lahendus tuleneb arhitektuurse võistlustöö ideest, eskiislahendusest ja ala maastikuanalüüsist.

Tapa linna rohealad on täna valdavalt korrapärase kujundusega, kus niidetavad muruplatsid vahelduvad puudega. Põõsarinne on tagasihoidlik ja rindelisust haljasaladel vähe. Projektala rohealade edasisel arendamisel on arvestatud, et haljasala ei oleks ainult lage muruga plats, vaid mitmerindelise haljastusega mitmekesine ruum, kus kasvavad erinevad lilled, puud ja põõsad. Kavandatava haljastuse liikide valiku puhul on arvestatud ka selle mõju kohalikule elurikkusele.

Rohealade komponeerimisel on lähtutud põhimõttest, et istutusala peab olema dekoratiivne ka taimede vananedes (sh hilissügisel ja varatalvel), ning et erinevatel aegadel tekiksid istutusalas muutuvad fookuspunktid. Õite kõrval on oluline lehtede struktuur ja (sügis)värv, ilusad viljad ning huvitavad võrad ja haabitus. Taimevalik on kõikjal tagasihoidlik ja lihtne ning vormikeel selge ja looduslähedane.

Taimede valiku puhul on määravaks osutunud taimede külmakindlus ja sobivus kasvutingimustesse (vastupidavus linnatingimustele, dekoratiivsus). Taimmaterjali valikul on lähtutud sellest, et rohealad oleks aastaringelt dekoratiivsed (valitud on erineva õitsemisajaga, dekoratiivsete viljadega ja erineva vormistruktuuriga põõsad ja püsikuid). Valitud põõsaliigid on valdavalt püstise kasvuga ja vormi hoidvad. Projekteeritud on istutusala, mille paigutamisel on lisaks kasvutingimustele arvestatud ka käiguteedelt avanevate vaadetega ning istepinkide/istumiskohtade asukohtadega. Istutusala on projekteeritud põhimõttega, et alal vahelduksid üksikud madalad puud või kõrgemad põõsad madalamate põõsastega ning kõige madalam rinne oleks rajatud pinnakattepõõsastest- ja püsikutest. Aladel, kus on piisavalt ruumi ja kus on vaja varju pakkuvat haljastust, on projekteeritud uusi puid: mitmetüvelisi himaalaja kaski, iluõunapuid ja -kirsse, toompihlakaid, virginia toomingat, punast hobukastanit, eurojaapani lehist jne. Olemasolevad serbia kuused on ette nähtud ümber istutada. Olemasolevad noored pärnad paigutatakse ringi Vallavalitsuse hoone esisele platsile.

Vilmsi platsil on eksponeeritud olemasolevat vana tamme. Tamme kasvutingimuste hoidmiseks tuleb kõnnitee katendi vahetusel teha kaevetööd käsitsi või eelistada *air-spade* meetodit (vt **ptk 3.1**). Tamme ümbruses rajada kõnnitee tõstetud sillutis (vt joonis **AS-4-04-111**), kus sillutis rajatakse kaevetööd meetodil kruvivaiadega kinnitatud terasest toetusrestidele.

Jaama ja Pika tänava äärsel haljasribadel istutatakse olemasolevad harilikud pärnad ümber sobiva vahekaugusega. Täna on puud istutatud liiga tihedalt ja kasvades pole nende võradel piisavat kasvuruumi. Pärnade hooldamiseks rajatakse puudele kastmistorud (toode Mona ring või selle analoog). Puude alla rajatakse lumelükkamisele ja talvisele tehhooldusele vastupidav alustaimestik (vt lõige **AS 4-04-112**). Rindeline haljastus eraldab autotee kõnniteest ja pakub silmailu erinevatel aastaegadel.

Vilmsi platsile roheala servadesse on kavandatud haljastusega eraldatud istumisnišid pinkidega, kus on kasutatud madalakasvulisi põõsaid ja püsikuid.

Vilmsi platsi keskele on rajatud hõreda struktuuriga haljasala, kus muru vaheldub madalakasvuliste puude ja põõsastega ning nende alusel tuleb uuendada muru. Lisaks on Vilmsi platsi servadesse ette nähtud istutada sibullilli: sinist ja valget krookust.

Pika tänava äärde on kavandatud konteinerhaljastus. Haljastuskonteinereid on kahte tüüpi: maapinnast isoleeritud haljastuskonteinerid majade servades ja maapinnaga ühendatud haljastuskonteinerid sõidutee ääres.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Pikk tn 8, Pikk tn 11 ja Pikk tn hoonete ette, majaservast 0,7 m kaugusele on planeeritud haljastuskonteinerid (vt lõige **AS 4-04-113**). Konteinerid on piiratud 0,45 cm kõrguse metallpiirdega (toode Wibio Brink või Milford Contrast Freestyle) ning nende kastmiseks kasutatakse hoonete katuselt tulevat vihmavett. Vundamentide kaitseks isoleeritakse haljastuskonteinerid põhja alt hüdroembraaniga ning selleks, et taimi kaitsta liigvee eest kasutatakse konteineri põhjas katusehaljastuse tooteid (ZinCo kaitsematt, дренаажikiht ja filter). Taimede kastmisvee talletamiseks kasutatakse Core Blue sademevee imbblokke.

Foto 10. Näide tõstetud metallservaga istutusala – Milford Contrast Freestyle. Tootja foto.

Väiksemad haljastuskonteinerid on kavandatud ka kõnnitee ja sõidutee vahele. Need on maapinnaga ühendatud. Konteinerid on osaliselt kavandatud koos pinkidega ja nendesse on kavandatud puud koos alustaimestikuga (püsililled ja sibulililled). Kuna kesklinnas leiab mitmeid olemasolevaid arukaski, on ka suuremates istutuskonteinerites kasutatud arukase tänavapuuks sobivat sorti — *Betula pendula* „Zwisters Glorie“, samuti Lamarcki toompihlakat. Puudele on projekteeritud kastmistorud (toode Mona ring või selle analoog).

Projektiga on ette nähtud ka väiksemad teisaldatavaid haljastuskonteinereid (vt **SM-1K1A**, **SM-1K1B**, **SM-1K1C**). Nende taimmaterjali käesoleva projektiga ei määrata ja see jääb tellija teha vastavalt hooajale.

Turu tn 5 kinnistu parkimisplatsi Keskväljaku poolsesse serva on projekteeritud haljastatud imbala (vt lõige **AS-4-04-114**), mis kogub sadet ning aeglustab selle imbumist pinnasesse. Imbalale on projekteeritud ajutist liigniiskust taluv taimestik (iirised, kurerehad, vt istutusala 8 – haljastuse detailjoonis **AS-4-03-07**).

Osa Keskväljakul kasvavatest pärnadest on ette nähtud ümber istutada haljasribadele. Et vähendada alade hoolduskoormust (niitmist), istutatakse puude alusele alustaimestik vastupidavatest ja vähe hooldust nõudvatest taimeliikidest (Biokovo kurereha ja tipmine puksrohi). Lisatakse ka üksikuid uusi puid: himaalaja kask „Doorenbos“ ning parkimist eraldavatele haljassaartele Lamarcki toompihlakat.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Keskväljaku haljasalade servadesse on projekteeritud mitmerindelised lopsaka taimestikuga istutusladad. Alade keskel on väiksemad muruplatsid üksikute puudega. Istutusladad eraldatakse muruplatsidest metallist peenrapiirdega (Kinley Aluexel 100). Istutusaladele vahele, puude alla rajatakse vastupidav muru. Teeservadesse istutatakse sibullilli.

Eraldi kolmnurksele istutusalale (vt **Skeem 3**, P13) on istutatud Tapa linna uus jõulukuusk. Kuusk on ka maapinnalt välja valgustatud.

Ajakivi ümbruse haljastuses on ette nähtud kasutada muru ja kevadel õitsvaid sibulilli (lumikelluke).

Roheline tn 12a kinnistu väljakupoolsesse serva on projekteeritud haljastatud imbala (vt lõige **AS-4-04-114**), mis võtab vastu Keskväljaku kõnnitee sadevee ning võib tulevikus olla abiks ka krundi enda sadevete immutamisel. Imbalale on projekteeritud ajutist liigniiskust taluv dekoratiivne taimestik.

Keskväljakule kavandatud künka nõlvadele, astmestiku külgedele on projekteeritud näärmelise sõstra lausistutus. Erosiooni ennetamiseks on istutusala all kasutatud geotekstiili.

Keskväljaku haljasaladele on projekteeritud ka kaks kastmisotsa.

3.1 RAIED, OLEMASOLEVATE PUUDE ÜMBER ISTUTAMINE JA OLEMASOLEVATE PUUDE KAITSE E HITUSTEGEVUSE AJAL

Maha võetavad ja ümberistutatavad puud on toodud haljastuse joonistel **AS-4-03A** ja **AS-4-03B**. Kokku on projektalal ette nähtud maha võtta 38 puud, mis jäävad ehitusalale.

Kõigile olemasolevatele säilitatavatele puudele tuleb läbi viia hoolduslõikus. Hoolduslõikust võib teha kutsetunnistust omav arborist (vähemalt tase 3).

Olemasoleva säilitatava haljastuse kaitseks tuleb rakendada meetmeid puu juurestiku kaitsealal, mis on puud ümbritsev ala, kus on puu elutegevuse tagamiseks piisav juurekava. Juurestiku kaitseala arvutatakse järgmiselt: tüve rinnasläbimõõt $\text{cm} \times 0,12 =$ kaitsevööndi raadius meetrites (puude tüve rinnasläbimõõt on toodud dendroloogilises hinnangus). Kaevetööd uue sillutise või trasside rajamiseks juurestiku kaitsealal tuleb läbi viia käsitsi või kasutades suruõhu põhimõttel *Air-spade* meetodit. *Air-spade* meetodiga ei kahjustata puu kudesid ega kiude ning olemasolev pinnas eemaldatakse ilma mehhaanilise sekkumiseta. *Air-spade* meetodil kobestatud pinnas teiseldatakse imurauto kaasabil. Pinnase eemaldamise järel tuleb koheselt paigaldada tugevdatud kasvupinnas sillutise paigaldamiseks. Vältida tuleb narmasjuurte kuivamist. Vajadusel võib kvalifitseeritud arborist läbi viia juurestiku hoolduslõikuse planeeritud sillutise alla jäävatel aladel. Üle 4 cm läbimõõduga juuri ei tohi läbi raiuda, see muudab puu altiks haigustele. Juhul, kui üle 4 cm läbimõõduga puujuured segavad tehnovõrkude paigaldamist, tuleb juurte läbilõikamine kooskõlastada Tapa Vallavalitsuse vallakunstnik-kujundajaga. Peenemad juured lõigatakse läbi sirgelt terava lõikevahendiga. Kui kaevetöö sooritatakse puude juurestiku kaitsealas, nähakse ette paljastunud puujuurte katmine külmumise või kuivamise eest, kuival perioodil ka puude kastmine (puu juurestiku võib katta näiteks niiske turbaga).

Kaevetööga seotud alal piiratakse üksikpuud või puude grupid piki juurestiku kaitseala piiri ajutise piirdeaia. Samuti piiratakse olemasolev säilitatav haljasala piirdeaia. Lisaks on vajalik säilitatavate madalale ulatuvate võrade kaitsmine piirdeaedadega, et ehitusmasinad võrased ei vigastaks. Piirdeaed peab olema selline, mida ei saa kohapealt ära liigutada ja selle paigalduskaugus puude võra välimisest piirist on 1,5 m. Tsooni märgistus tuleb säilitada kuni viimaste haljastustööde valmimiseni. Ehitustegevuse läbiviimisel tuleb paigaldada säilitatavatele puudele tüvekaitsed (vt **Skeem 7**). Puude tüvi kaetakse tüve ümber püsti kinnitatud laudade või prussidega. Lauad või prussid peavad ulatuma puude tüvel alumiste oksteni, kuid mitte kõrgemale kui 4 m. Puu tüve ja laudade/prusside vahele paigaldatakse pehmenduskiht. Lauad/prussid paigaldatakse nii, et nad ei toetuks puude juurtele. Jälgida tuleb, et ehitustegevuse käigus ei vigastataks puude oksa ja juuri. Pärast ehitustööde lõppu eemaldatakse kõik ajutised piirded ja kaitsed ning veendutakse, et puud ei ole ehitustööde käigus vigastada saanud.

Kaevetöö tegemisel säilitatavate puude läheduses, kus võib olla tegemist kergesti variseva pinnasega, rajatakse tugiseinad, mis väldivad juurestiku kahjustumist pinnase nihkumise tagajärjel.

Kuival perioodil kastetakse kahjustatud juurtega puid ning paljastunud juured kaetakse kuivamise vältimiseks. Katta võib näiteks märja turbapinnase ja multšikangaga. Paljastunud juurtega puid, mis on kaetud ajutiselt turbapinnase ja multšikangaga, kastetakse ja niisutatakse sel määral, et turvas on käega katsudes, juurte sügavusest, niiske. Kui juured jäävad avatuks ka põuaperioodil tuleb kastmisintensiivsust tõsta.

Pärast haljastuse rajamist piiratakse osa rajatud haljastust kaitsepiirdega vastavalt haljastuse rajaja ettepanekutele, et kaitsta haljastust ehitustööde järgselt, vältida üle rajatud murualade käimist ning vältida lumelükkamisest tingitud võimalikke kahjustusi rajatud haljastusele.

Piirete põhimõtteline lahendus on toodud **Fotol 11**. Piirded paigaldatakse peenarde välisservast ja otsest 15 cm kaugusele.

Foto 11. Näide pulbervärvitud terasest. Maapinda ankurdatud metallpiire haljastuse kaitseks.

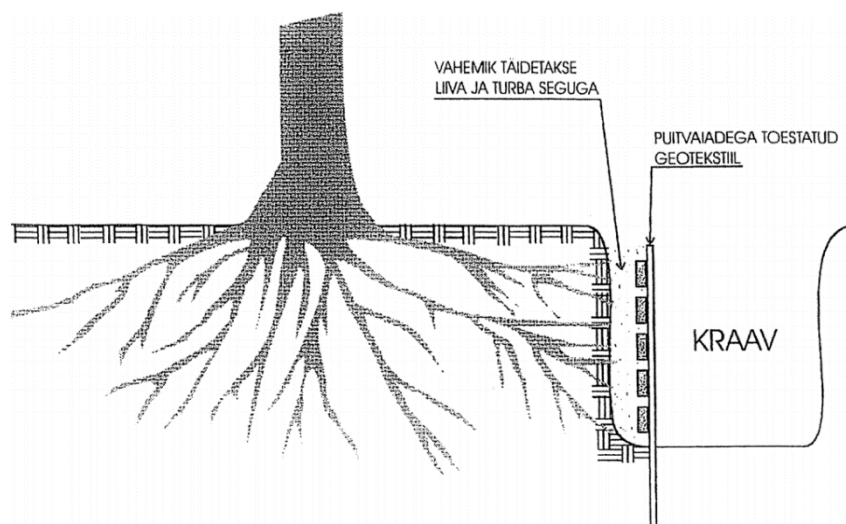
Materjale, töövahendeid, pinnast jm ei tohi ladustada säilitatavate puude juurestiku kaitsealale väljaspool teid. Pinnase ladustamine on lubatud olemasolevatel kõnniteedel. Kui ruumipuudus sunnib materjalide ladustamist puu juurestiku kaitsetsooni, tuleb puualune pind katta geotekstiiliga ja seejärel 20 cm paksuse liiva- või kergkruusa kihiga, mille peale asetatakse puidust restid materjalide ladustamiseks. Liiklemise või materjalide ladustamise vajadusel juurestiku kaitsealal tuleb maapind katta viisil, mis välistab pinnase tihenemise. Ehituse lõppedes tuleb kaitsekiht koristada.

Kui puude kaitsetsoonis on masinate liikumine vältimatu, tuleb ala katta killustikust multšiga. Multš tuleb paigaldada geotekstiilile 20-30 cm paksuse kihina. Juurte kaitseks suurte masinate tallamise vastu asetatakse maapinnale, ümber tüve, masinate liikumisteele puit- või metallkilbid. Ajutised sillad (nt tugelede paigaldatud terasplaat) jaotavad masinate kaalu suuremale pinnale ning suruvad mulda kokku kontsentreeritult vaid tuge all. Kui muld on ehitustsoonis liigselt tihenunud, tuleb seda õhustada nt *Air-spade* meetodil.

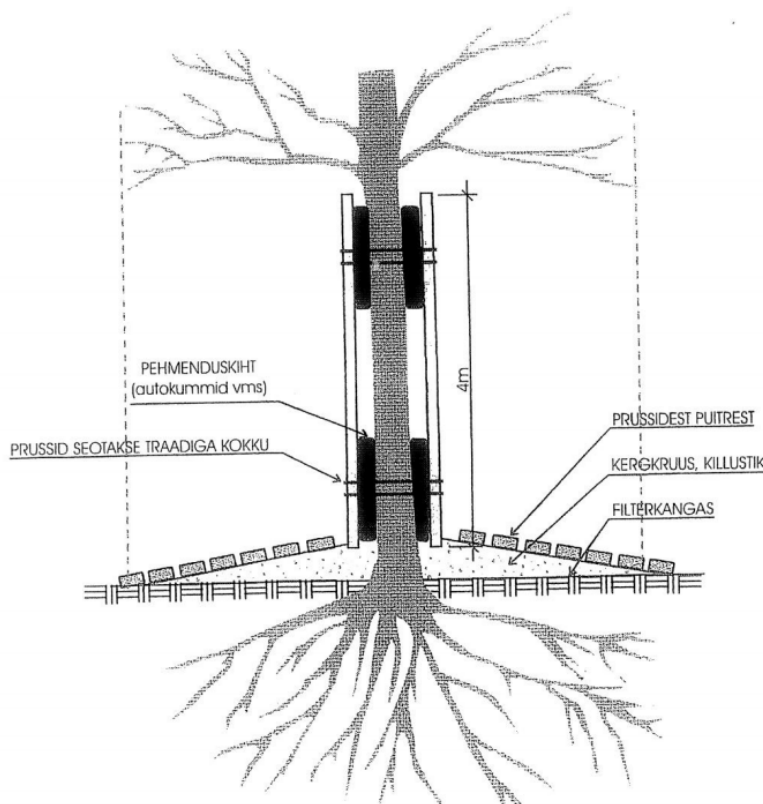
Vältida tuleb maapinna tõstmist või langetamist puude juurestiku kaitsealal, välja arvatud aladele, kuhu on projekteeritud uued istutusladad. Maapinna tõstmisel taluvad puud 10-15 cm paksuse kihi lisamist maapinnale, kuid sellisel juhul tuleb kasutada poorset täidet (1:1:1 vahekorras liiv; muld ja puukoorepuru).

Vertikaalplaneerimise käigus tuleb olemasolevat maapinda vastavalt vajadusele tõsta või langetada. Kui muuta oluliselt mullapinna taset kasvava puu lähiümbruses (juurekael ja aktiivne juurestiku osa), võib puu hukkuda. Selle vältimiseks on põhiprojektis ette nähtud säilitada puude juurekaelal pinnase endine kõrgus.

Peale ehitustegevust tuleb puude tervislikku seisundit jälgida ning vajadusel läbi viia hooldusloikus. Võrasse ilmunud kuivad oksad võivad olla signaaliks juuremädanikest või mulla vee- ja õhurežiimi halvenemisest.

Skeem 6. Juurestiku kaitsmine kaevetöödel (Mölder, 2016).

Skeem 7. Puutüve ja juurestiku kaitsmine ehitustegevuse ajal (Mölder, 2016).

3.2 HALJASTUSE RAJAMINE

Haljastuse rajamiseks kasutatakse puukoolis kasvatatud puid, mis on ümberistutamise suhtes vastupidavamad. Istutusmaterjal valitakse võimalikult suuremõõtmeline ja kvaliteetne. Ühte kohta istutatakse ühesuurused istikud. Täpsemad istikute nõuded on toodud **LISAS 1**.

Puude istutamisel tuleb lähtuda järgmistest üldtunnustatud metoodikatest:

- Tallinna Linnavolikogu 28. septembri 2011. a määrus nr 112 „Avalikule alale puude istutamise kord“;
- Tallinna Linnavolikogu määrus 04.04.2012. a määrus nr 13 “Tallinna haljastute hoolduse nõuded“.
- EVS 939-2:2020 Puittaimed haljastuses. Osa 2: Ilupuude ja -põõsaste istikute kvaliteedinõuded, kehtiv alates 16.11.2020
- EVS 939-4:2020. Osa 4: Puuhooldustööd, kehtiv alates 16.11.2020.
- Mölder, A. Haljasalade kasvupinnased ja multšid. Luua, 2011.

Nimetatud dokumendid on taustamaterjalid, mida on kasutatud projektis toodud nõuete aluseks.

Istikute valimisel puukoolist tuleb kaasata projekteerija ning omanikujärelvalve esindajad.

Vertikaalplaneerimisega ja teiste mullatööde teostamisega seoses on keelatud maapinna koorimine puude juurekaitsevööndis.

3.2.1 NÕUDED HALJASTUSE RAJAJALE

Tulenevalt objekti keerukusest peab olema rajamise käigus tellitud nii omaniku- kui autorijärelvalve.

Haljastuse rajajal peab olema tõendatav avaliku haljasala rajamise kogemus (suuruses vähemalt 0,5 ha) ning ta peab olema selles valdkonnas tegutsenud vähemalt 5 aastat. Objekti töödejuhatajal peab olema haljasalade rajamise ja haljasalade tööde juhtimise kogemust vähemalt 5 aastat. Puude hooldusloikust tohib teostada ainult kutsetunnistust omav arborist (vähemalt tase 3).

Omanikujärelvalvesse peavad olema kaasatud käesoleva ehitusprojekti autorid. Taimede hange, istutustööd ning garantiiperioodi hooldus peab olema ühe ja sama firma töövõtt. Haljastuse ehitajapoolne garantiiperiood on 2 aastat.

Projekti autorite esindajad peavad olema kaasatud enne istutustööde algust (kui taimed on pottidega objektile, kutsuda kohale projekti autorid ja Tapa vallakunstnik-kujundaja).

Istutuskastide ja imb-blokkide rajamisel kaasata tootja esindaja, kellel on varasem kogemus.

3.2.2 MURU RAJAMINE

Projektala murualadele ja üleminekualadele rajatakse muru hüdrokülvi meetodil 10-15 cm paksusele kasvumullale. Murusegust kasutada Eesti Murud seemnesegu „Pallimuru“.

Hüdrokülviks nimetatakse muru rajamise meetodit. Hüdrokülvi puhul pumbatakse seemned, väetis, vesi, liimained ja muud lisandid, surve all ettevalmistatud mullapinnale. Hüdrokülvi-meetodi puhul kattub seemnekiht liimaine abil multšikihiga, mis aitab hoida niiskust ja kiirendada seeläbi seemnete idanemist. Hüdrokülviga kaetavatel pindadel valmistatakse maapind ette selliselt, et tihendatud aluskiht (20 cm) oleks tasandatud ja tihendatud nii, et kõndimisel ei teki jälgi. Nn paigalduskihina (5 cm) kasutatakse komposti (millele on lisatud mükoriisat) ja mulla segu, mis on aluskihist huumusrikkam ja võimaldab murutaimedel kiiresti juurduma hakata. Paigalduskiht tasandatakse ja tihendatakse rullimise teel enne hüdrokülvi. Seemnete kiiremaks kasvama minekuks võib neid ka eel-idandada.

Hüdrokülvi materjalideks on pabermultš, värvaine, väetis (vees lahustuv mikroelementidega väetis, NPK 12-41-8 või sarnane), liim ja polümeer. Materjalide kogus 100 m² hüdrokülvi rajamiseks sõltub valmistajafirma soovitudest. Seemnesegu eel-idandatakse enne külvi. NB! Vältida eel-idandatud seemnete kuivamist!

Pärast muru rajamist piiratakse külvatud ala ajutise piirdega, et vältida murul käimist kuni pargi ehitustööde lõpuni.

Muru rajamise ajal ja pärast rajamistööde lõppu garanteerib tööde teostaja vajaliku kastmise, et tagada muru kasvama minek ja vältida selle ning aluspinnase läbikuivamist.

Murualale istutatavate puude (ja põõsaste) võra alusele alale, tüvest 50 cm raadiuses muru ei rajata (puutüve ümbrus on multšitud).

3.2.3 PUUDE ISTUTAMINE

Puude liik, sort ja kvaliteet peavad vastama käesoleva projekti **LISAS 1** toodud nõuetele.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Stadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Puude oksad, tüvi ja juured on terved ja ühtlase kvaliteediga. Puudel ei ole nähtavaid kahjureid ega taimehaigusi, koorel külmalõhesid ega ebaõigelt lõigatud okste lõikehaavu. Taimede juured asetsevad võrdselt igasse suunda ja puuduvad keerdjuured. Kui ei kasutata kinnise juurekavaga istikuid, vaid juurepalliga taimi, peab juurepalli läbimõõt olema istikul tüve ümbermõõduga 8-10 cm vähemalt 440 mm.

Juurepall asub puu tüve keskel ja on läbijuurdunud ning ei tohi olla lagunenenud enne paigaldamist. Juurepallid tuleb kontrollida enne puude istutamist.

Et vältida juurepalli lõhkumist, tuleb objektile puid liigutada ainult juurepallist hoides ja toetades, mitte tüvest hoides.

Muru sees puude istutusaugu suurus, kuhu paigaldatakse kasvupinnas on järgmised:

- Keskmise- ja madalakasvulised puud - 1,5×1,5 m , sügavus 60cm;
- kõrgekasvulised puud - 2,0×2,0 m, sügavus 80 cm.

Juhul, kui istutusala valmistatakse ette tervikuna, ei pea eelpool toodud punkti arvestama. Üldjoontes rajatakse tervikuna uus kasvualus sügavusega ca 60 cm.

Puud istutatakse projektis ette nähtud kohtadesse.

Istikutel tuleb eemaldada pakend (metallvõrk, konteiner või kott). Pärast pakendi eemaldamist tuleb kontrollida, et istikul ei oleks keerdjuuri. Keerdjuured (kägistusjuured) on juured, mis kasvavad ringjalt ümber puu juurekaela või teiste juurte ning avaldavad neile survet, takistades toitainete liikumist ning nõrgestades puud. Mullapalliga taimel tuleb metallist võrk eemaldada. Laguneva kanga sõlmed avatakse ja kangas keeratakse istutusaugu põhja. Mittelagunev kangas tuleb täielikult eemaldada. Juurepalli kanga materjal tuleb täpsustada puude tarnija käest.

Puu juurepall paigutatakse rulliga tihendatud pinnasele, mis tähendab, et puu ei tohi pärast istutamist vajuda ja juurekael mullapinnast allapoole jääda. Õigeks istutussügavuseks tuleb lugeda seda, kui peale istutamist ja juurepalli ümber kasvualuse tihendamist on juurekael 1-2 cm kasvualuse pinnast ülalpool (vt ka **Skeem 9**).

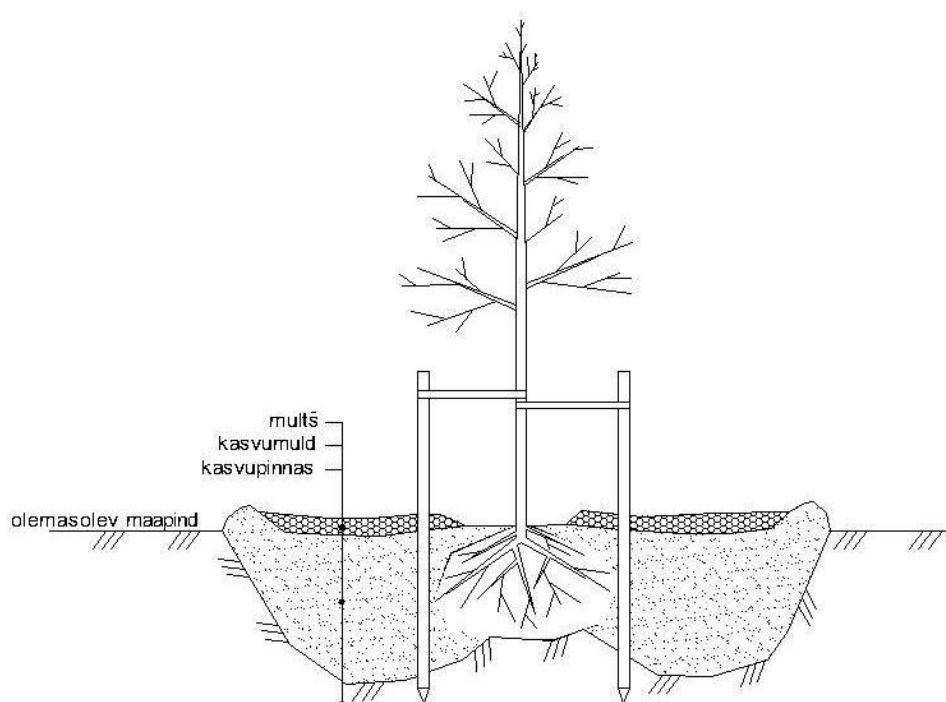
Istutatava puu ümbrus tasandatakse peale istutustööd ja kaetakse 7 cm paksuse okaspuu koorepurumultši kihiga: fraktsioon 0-15 mm. 10 cm ulatuses tüvest peab jääma multšivabaks. Istutatavate puude ja põõsaste võra alusele alale, tüvest 50 cm raadiuses on puutüve ümbrus multšitud.

Puud toestatakse vastavalt käesolevas projektis toodud nõuetele. Kasutatavad puude tugiteibad ja sidumislinid peavad kogu pargi territooriumil olema ühesugused (vältida musta värvi sidumislinte).

Puude toed kinnitatakse ca 1/3 lehtpuu istiku maapealse osa kõrgusest ning 2/3 okaspuu kõrgusest, puu tugi võib ulatuda 5-10 cm kõrgemale. Puu istutamiseks kasutatakse kolme tugiteivast. Toed eemaldatakse 2-3 aasta pärast kui puud on juurdunud kasvukohale.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Stadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Skeem 8. Pargipuu istutamise joonis (allikas: Tallinna Linnavalitsuse 28. Septembri 2011. a määrus nr 112 Avalikule alale puude istutamise kord).

Juhul kui istikuid ei saa istutada koheselt peale objektile toomist, tuleb taimed ladustada varjulisse kohta. Juurestik hoitakse pidevalt niiskena ning kaitstakse tuule ja päikese eest sobiva kattega, et vältida istikute ülekuumenemist.

Istutamise ajal, peale istutamist ja kogu ehitustööde vältel, tuleb taimi kasta nii, et kasvualus oleks puude istutussügavuselt käega katsutavalt niiske.

Paigalduse ajal ja pärast paigaldustööde lõppu garanteerib tööde teostaja vajaliku kastmise, et tagada puude kasvama minek ja vältida istiku ning aluspinnase läbikuivamist.

3.2.4 PÕÕSASTE JA PÜSIKUTE ISTUTAMINE

Püsililled, põõsaste liik, sort ja kvaliteet peavad vastama käesolevas järgmises projektistaadiumis toodud nõuetele.

Põõsaste oksad ja juured peavad olema terved, liigiomaselt välja arenenud ning ühtlase kvaliteediga. Taimedel ei tohi olla nähtavaid kahjureid ega taimehaigusi. Samas grupis kasutatavad taimed on ühtlase kvaliteediga. Taimede juurepallis ei leidu mitmeaastaste umbrohtude juuri.

Püsililled ja põõsad istutatakse projektis ette nähtud kohtadesse. Juhul kui mingil põhjusel on istutamine takistatud, tuleb uue asukoha valiku osas konsulteerida projekti autoritega. Taimede istutustihedus ja taimede arv on määratakse põhiprojektis.

Põõsaste puhul tuleb eelistada konteinertaimi kuid suurekasvulised põõsad võivad olla ka mullapalliga, kuid see sõltub istutusajast. Mullapalliga taimi tohib kasutada ainult kevadiste ja sügiseste istutuste ajal. Põõsad peavad olema harunenud.

Istutusalad on eraldatud murualadest ja jalgteedest metallist peenrapiiretega AluExcel 100mm (kinnitatud plastikust kinnitusvaiadega iga 25 cm järel vastavalt tootja juhisele). AluExcel 100mm peenrapiire paigaldatakse nii, et L-kujuline serv jääb muruosa poole, et vältida külmakerkeid.

Püsilillede, põõsaste puhul uuendatakse kasvupinnas kogu istutusala ulatuses. Juhul kui taimed istutatakse kevadel, tuleb istutusalad ette valmistada sügisel (et lasta istutusaladel talv otsa vajuda). Mullamahtudele tuleb juurde arvestada 30% maapinna tihenemise faktor. Kasvupinnas tihendatakse rulliga enne istutamist ja istutamise ajal nii, et rajatud istutusalades ei tekiks hiljem vajumisi, vaid istutusalade pind jääb projekteeritud kõrgusele. Istutusalade pinnase tihendamisel on keelatud kasutada vibroplaati. Kasvupinnase paksus on tihendatuna 40 cm. Juhul kui uuendatava kasvupinnase alla jääv olemasolev pinnas on kergesti vett läbilaskev, on vaja paigaldada vett kinni pidav kiht (paksusega 10 – 20 cm). Kui tegemist on savika pinnasega, tuleb vett kinni pidav kiht asendada samas mahus dreniva kihiga.

Istutuste rajamisel on oluline, et konteinerid taimedega paigutatakse enne rajamist lahtiselt rajatavale alale ning korrigeeritakse nende asetust vajadusel kohapeal. Selleks tuleb kaasata Tapa Vallavalitsuse vallakunstnik-kujundaja ja käesoleva projekti autorid. Püsilillede istutused on kavandatud rajada niinimetatud maatriks-süsteemis. Rajajale on ette antud pindala, kuhu taimi istutada ja taimede istutustihedus. Eesmärgiks on kopeerida taimede looduslikku kasvuviisi.

3.2.5 PINNAKATTETAIMEDE ISTUTAMINE

Pinnakattetaimede liik, sort ja kvaliteet peavad vastama käesolevas projektis toodud nõuetele. Pinnakattetaimed istutusaladele istutatakse peamiselt puude alla, kuhu ei saa suuremaid taimi istutada. Pinnakattetaimede minimaalne kasvupinnase paksus on 10 cm või vastavalt vertikaalplaneerimisele ja ülejäänud istutusalade kokku viimise vajadusele.

Istutuslaigud peavad jääma loomulikud ning võimaldama istutatud taimede hilisemat levikut.

3.2.6 SIBULLILLEDE ISTUTAMINE

Sibullillede sibulad peavad olema liigiomase välimusega, terved ning ühtlase kvaliteediga. Sibulatel pole nähtavaid kahjureid ega taimehaigusi.

Sibullillede istutamise aeg on sügisel, kuni maa külmumiseni. Istutussügavus on 3-4 kordne sibula kõrgus.

3.3 KASVUPINNASE NÕUDED

Kasvupinnase kihi paksused on toodud joonistel **AS-4-04-112** Haljastuse tüüplõiked, lõigetes **AS 4-04-111** ja **AS 4-04-113**.

Alusmaterjalina haljastuse rajamiseks ja hooldamiseks kasutatud järgmisi dokumente:

- Mölder, A. Haljasalade kasvupinnased ja multsid. Luua, 2011.
- RT-89-10620-et Haljasalade mullatööd.

Nimetatud dokumendid on taustamaterjalid, mida on kasutatud projektis toodud nõuete aluseks.

Kasutatakse kahte tüüpi kasvupinnast:

- Üldotstarbeline kasvupinnas;
- Istutuskonteinerites kasutatav kasvupinnas.

Üldotstarbeline kasvupinnas peab olema piisavalt niiske, et oleks tagatud taimede kohene kasvama minek. Kasvupinnaseks sobib üldotstarbeline kasvupinnas. Üldotstarbelise kasvupinnase huumusesisaldus on keskmine või veidi üle selle; tema veeläbilaskvus- ja veesidumisvõime on optimaalsed. Sellised pinnased ei „upu“ vihmaperioodidel ning kastmist vajavad nad alles pikema põuaperioodi järel. Selliste kasvupinnaste toitainete bilanss on tasakaalus ning tänu pinnases leiduvale orgaanilisele ainele on nende neelamisvõime kõrge, mistõttu toiteelementide väljauhe on minimaalne. Seega on näiteks madalate temperatuuride tõttu taimede poolt ajutiselt kasutamata toitained pinnases kindlalt seotud ning taimedele uuesti kättesaadavad niipea, kui temperatuuri- ja niiskuselõud võimaldavad taimedel intensiivsemalt kasvada ja areneda.

Üldotstarbeliseks kasvupinnaseks sobib tavaline aia- või põllumuld, kui analüüsid tõendavad tema sobivust selleks. Kui selline kasvupinnas toodetakse aga tööstuslikult, on tema soovitatavateks põhikomponentideks liiv- ja moolpinnased; mineraalosa soovitatav osatähtsus on 50 ... 60 mahuprotsenti.

Kasvupinnas tihendatakse enne istutamist ja istutamise ajal selliselt, et rajatud istutuslades ei tekiks hiljem vajumisi. Püsililled, põõsaste puhul uuendatakse kasvupinnas kogu istutusala ulatuses. Juhul kui taimed istutatakse kevadel, tuleb istutuslades soovitatavalt ja võimalusel ette valmistada sügisel (et lasta istutusladel talv otsa vajuda). Mullamahtudele tuleb juurde arvestada 30% maapinna tihenemise faktor. Kasvupinnas tihendatakse enne istutamist ja istutamise ajal nii, et rajatud istutuslades ei tekiks hiljem vajumisi, vaid istutuslade pind jääb projekteeritud kõrgusele. Tihendamisel on keelatud kasutada vibroplaati. Kuid samaaegselt ei tohi kasvupinnas olla tihendatud nii, et taimede kasvama minek ja edasine kasv saaks häiritud.

Kasvupinnas ei tohi sisaldada umbrohujuuri, üle 20 mm diameetriga kive ega muid osiseid, mis ei kõdune ja on ohtlikud inimestele, loomadele, taimedele ja põhjaveele.

Istutuskonteinerites kasutatakse spetsiaalset tootja poolt pakutavat kasvupinnast, mis on mõeldud katusehaljastusele ja konteineritesse.

3.4 TAIMMATERJALI HOOLDUS

Pärast rajamistöõde lõppu teeb rajaja koostöös tellija esindajaga lõpliku detailse hooldusjuhendi ja kooskõlastab selle tellija esindaja, projekteerija ja haljastuse edasise hooldajaga. Hooldusjuhendis määratakse lumelükkamise alad ja ära vedamise intervall, väikevormide hooldus, taimede hooldus.

Kastmiskraanid on paigutatud Keskväljaku alale arvestades 20m vooliku raadiust (2 tk) ja Vilmsi platsile (1 tk), et lihtsustada haljasalade hooldust.

3.4.1 MURU HOOLDUS

Hoolduse eesmärgiks on rajatud muru hea seisund ning elujõulisus, hoolimata intensiivsest kasutusest. Muru peab olema ühtlast värvi, tihe ja ilma umbrohuta. Muru pind peab olema sile.

Muru hooldatakse regulaarselt ja kõik vajalikud hooldustööd planeeritakse nii, et oleks tagatud murutaimede kasv ja areng pikas perspektiivis. Prügi eemaldatakse murult esimesel võimalusel.

Erilist rõhku tuleb pöörata muru kastmisele. Muru tuleb kasvuperioodil kasta korrapäraselt, vähemalt üks kord nädalas (põuaperioodil vähemalt kaks korda nädalas). Pigem tuleb kasta harvemini ja rohkem korraga kui liiga tihti ja ainult niisutades murupinda.

Muru niitmiskõrgus on rajamise aastal ja sellele järgneval aastal minimaalselt 5 cm. Alles seejärel võib niitmiskõrgust vähendada 1 cm võrra. Niitmiskõrgust tohib vähendada ainult juhul kui muru on heas kasvujõus. Muru niitmiskõrgus otsustatakse igal kevadel, peale maapinna sulamist ja murutaimede kasvama hakkamist.

3.4.2 ISTUTATUD PUUDE HOOLDUS

Istutatud puude hooldamise eesmärgiks on nende elujõulisuse tagamine ning liigile ja sordile omane väljanägemine.

Puude liigiomase lõikusega alustatakse alles teise kasvu-aasta suvel, kui puud on korralikult juurdunud. Kuivanud või murdunud okste lõikus tuleb teostada kohe, peale nende avastamist.

Puudele istutamise ajal paigaldatud toed võib eemaldada alles siis, kui on kindel, et juurepall ei liigu istutusaugus, kuid mitte enne kui kolmandal kasvuaastal. Kuni sinnamaani kontrollitakse puude toetust ja vajadusel vahetatakse sidumislinte või tugesid.

Puude võra-alune pind hoitakse umbrohu- ja muruvabana ning okaspuu koorepurumultšiga multšitud.

Erilist rõhku pööratakse puude kastmisele. Puid tuleb kasvuperioodil kasta korrapäraselt, vähemalt üks kord nädalas (põuaperioodil vähemalt kaks korda), arvestades 1 puu kohta 100 l vett (olenevalt puu suurusest). Suvel kastetakse ka vihmaperioodil, kuna vastasel juhul ei ole võimalik tagada ette nähtud vee kogust noortele puudele juurdumise ajal. Kastmisperiood peab kestma maist oktoobri 3. nädalani. Esimene kastmine alleepuudele tehakse kindlasti pärast maapinna sulamist, et uhtuda kastmisveega talvel kogunenud soolad sügavamatesse kasvukihtidesse, et need ei kahjustaks noori juuri. Esimesel kastmisel võiks kasta ka puude alust murupinda, et soolad kiiremini ära uhtuda.

Puid väetatakse üks kord aastas, mais või juunis granuleeritud mineraalväetisega või kaks korda kuus (mai-august) vedelväetisega koos kastmisveega. Väetise kogused tuleb määrata vastavalt tootjapoolsetele juhistele. Kulunormid tuleb kontrollida enne väetamist. Vajalikud mehhanismid ja töövahendid soetatakse vastavalt planeeritavate hooldustööde iseloomule.

3.4.3 PÜSIKUTE HOOLDUS

Hoolduse eesmärgiks on tagada istutatud püsililledele head kasvutingimused ja piisav toitainete ning veega varustatus. Regulaarse hoolduse tulemusena peavad istikud kaheaastase vegetatsiooniperioodi järel olema liigile ja sordile omases suuruses ning heas kasvujõus.

Püsililli jagatakse alles siis, kui on näha, et nende kasv on väga intensiivne ning erinevad taimeliigid hakkavad üksteise kasvu segama.

Püsilillede istutusala hoitakse umbrohuvabad ja kaetud multšiga. Esimesel kahel aastal peale rajamist istutusala ala kastetakse korrapäraselt, vähemalt üks kord nädalas (põuaperioodil vähemalt 2 korda), hiljem ala kastmist ei vaja. Kastetakse nii, et multšikatte alune pinnas on katsumisel vähemalt 7 cm sügavuselt niiske.

Pigem kastetakse harvemini ja rohkem korraga kui liiga tihti ja ainult niisutades multšikihti. Kastmisperiood peab kestma maist oktoobri 3. nädalani. Esimene kastmine parklate ja teede äärsetes istutusalaades kasvavatele püsikutele tehakse kindlasti pärast maapinna sulamist, et uhtuda kastmisveega talvel kogunenud soolad sügavamatesse kasvukihtidesse, et need ei kahjustaks noori juuri. Esimesel kastmisel võiks kasta ka puude alust murupinda, et soolad kiiremini ära uhtuda.

Püsikuid väetatakse üks kord aastas, mais või juunis granuleeritud mineraalväetisega või kaks korda kuus (mai-august) vedelväetisega koos kastmisveega. Väetise kogused tuleb määrata vastavalt tootja poolsetele juhistele. Kulunormid tuleb kontrollida enne väetamist. Vajalikud mehhanismid ja töövahendid soetatakse vastavalt planeeritavate hooldustööde iseloomule.

Püsikud jäetakse reeglina sügisel maha lõikamata, lõikamine toimub kevadel. Nii on tagatud püsilillede parem talvitumine ning välditakse istutusalaade tallamist talve jooksul. Dekoratiivsed on ka talvituma jäetud püsililled. Istutusalaadelt koristatakse regulaarselt sinna visatud prahit ka talve jooksul.

3.4.4 PÕÕSAD

Põõsaste hooldamise eesmärgiks on hoida istutatud põõsad elujõulistena ning hea ja liigile omase väljanägemisega.

Põõsaid lõigatakse juhul kui taimede kasv on liiga intensiivne või nad hakkavad segama inimeste liikumist. Põõsaste hooldustööde planeerimise eelduseks on see, et regulaarse hoolduse tulemusena peavad istikud kaheaastase vegetatsiooniperioodi järel olema liigile ja sordile omases suuruses ning heas kasvujõus. Taimegrupid peavad katma maapinna ühtlaselt.

Istutusalaad hoitakse umbrohuvabad ja kaetakse puukooremultšiga, rohides umbrohu tärkamisel, et istutusalaade üldilme oleks heakorrasstatud.

Kastmisel järgida samasid põhimõtteid, mis püsilillede puhul. Erilist rõhku pööratakse põõsaste kastmisele. Põõsaid tuleb kasvuperioodil kasta korrapäraselt, vähemalt üks kord nädalas (põuaperioodil vähemalt 2 korda). Kastetakse nii, et multšikatte alune pinnas on katsumisel vähemalt 7 cm sügavuselt niiske. Pigem kastetakse harvemini ja rohkem korraga kui liiga tihti ja ainult niisutades multšikihti. Kastmisperiood peab kestma maist oktoobri 3. nädalani. Esimene kastmine parklate ja teede äärsetes istutusalaades kasvavatele põõsastele tehakse kindlasti pärast maapinna sulamist, et uhtuda kastmisveega talvel kogunenud soolad

Objekt:	Tapa keskusala	Töö nr:	TAPA (U-20-1)
Ehitise aadress:	Tapa linnakeskuse ala	Kõide:	1
Ehitusprojekti koostaja	OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfaär Planeeringud, KUU OÜ	Staadium:	TP
Vastutav spetsialist	Raul Kalvo, Juhan Rohtla	Kuupäev:	31.03.2022
		Faili nimi:	TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

sügavamatesse kasvukihtidesse, et need ei kahjustaks noori juuri. Esimesel kastmisel võiks kasta ka puude alust murupinda, et soolad kiiremini ära uhtuda. Vajalikud mehhanismid ja töövahendid soetatakse vastavalt planeeritavate hooldustööde iseloomule.

3.4.5 KONTEINERHALJASTUS

Konteinerhaljastuse rajamisel ja hooldamisel peab arvestama järgmiste asjaoludega:

- Taimestamise seisukohalt on sobivaim konteinerhaljastuse rajamise aeg mai, augusti lõpp- septembri algus;
- Väga oluline on haljastuse hooldus selle rajamise alguses – konteinerhaljastust on vaja regulaarselt kasta esimese kuue kuu jooksul (konteineris on väga kuivemad olud ning pinnasekiht õhem, seetõttu on esialgne korralik kastmine väga oluline – kuivade ilmade puhul iga päev vähemalt 30 minutit) ja edaspidi kuivematel perioodidel. Tuleb jälgida, milline konteinerhaljastus välja näeb – kui taimed hakkavad kuivama, oleks vajalik lisakastmine. Konteinerhaljastus talub lühiajalist läbikuivamist ja ka lühiajalist liigniiskust, mõlema faktori pikaajalisus mõjutab aga oluliselt taimede arengut.
- Pidevalt tuleb jälgida taimede ja mulla tervist ning hoida omavahelist tasakaalu. Hooldaja jälgib regulaarselt konteinerhaljastuse seisundit.
- Hooldustööde käigus ei tohi kahjustada konteineri erinevaid kihte ja veekindlust.
- Konteinerhaljastus ei vaja lisaväetamist – taimed peaksid hakkama saama substraadist ja sademeveest kättesaadavate toiteelementidega. Samas on siiski soovitatav korraliku hooldamise ning soodsate ilmastikutingimuste puhul haljastuse nõrkehvems muutmise korral (nt taimede kasv on pidurdunud) lasta kasvusegust määrata toiteelemendid ning vastavalt tulemustele konteinerhaljastust aeg-ajalt väetada.
- Lumerohkel ajal tuleb eemaldada liigne lumi, et see taimi ei lämmataks. Pikaajaline üle 30 cm lumekiht küll ühelt poolt kaitseb taimi liigse külma eest, kuid teiselt poolt piirab taimede õhuga varustatust, seega võiks üleliigse lume konteineritest eemaldada, kuid kindlasti tuleks alles jätta mõne sentimeetrine lumekiht otsese külma kaitseks. Negatiivset mõju avaldab lumega katmata haljastusele ka üle 20-kraadine pakane, mille tõttu võib haljastus kas täiesti hävineda või tekkida taimedel külmakahjustused.

4 VÄIKEVORMID JA VALGUSTUS

Täpne informatsioon projektis kasutatud valgustite, väikevormide ja mänguväljakute inventari kohta on toodud spetsifikatsioonides **AS-8-10** (valgustid), **AS-8-20** (linnamööbel), **AS-8-21** (mänguväljakute inventar). Valgustuse nõuded on kajastatud EL-osas **Kõites 4**.

4.1 VALGUSTUSE KONTSEPTSIOON

Kõik projektialasse jäävad teed ja platsid on ette nähtud valgustada. Valgustuslahendusega on antud normidekohane valgustugevus üldkasutatavatele sõidu- ja kõnniteedele, kuid on välditud valgusreostust ja pimestusohu. Selleks on valdavalt kasutatud allapoole suunatud kitsa valgusvihuga valgusteid. Välisvalgustuslahenduse maksimaalne valgustemperatuur on enamikul juhtudest 3000K, v.a. ülekaiguradade valgus (5700K) ning lippude valgustus (4000K). Valgustuslahendus kajastub täpsemalt **Kõites 4**. Valgustite täpsed tooted on määratud spetsifikatsioonis **AS-8-10**.

Keskväljaku üldine valgustuslahendus on koostatud põhimõttel, et valge on ainult seal, kus see on hädavajalik. Nõnda on püütud vältida üle valgustamisest tulenevat valgusreostust. Kõnniteede valgustite vihk on piiratud kõnnitee servaga ja muruplatsidel on kasutatud üksikuid elemente välja valgustavaid LED-projektoreid. Ühe erandina on projektiga välja pakutud mänguväljaku kohale riputatud valgustikett, mille kasutus sõltub edaspidi tellija soovist ja hooajalisest vajadusest.

Keskväljaku publikualale mõeldud valgustus võimaldab nii suuremate sündmuste (paraadi) valgustamist kui ka argist valgustust, mille valgustugevus ei pea olema nii suur kui sündmuste ajal.

Pika tn valgustuse puhul on autorite poolt silmas peetud valgusreostuse ohtu ja elumajade lähedusse jäävatel valgustitel on kasutatud väikse võimsusega ja kitsa valgusvihuga valgusteid.

4.2 TÄNAVAMÖÖBLI KONTSEPTSIOON

Valdavalt on projektis eelistatud tuntud mööblitootjate valmistooteid eritöömööblile. Mööblitootjate kogemusega on püütud ennetada riski, mis kaasneb uute ja läbi proovimata lahenduste rakendamisega.

Tänavamööbli valikul on muuhulgas silmas peetud mööbli kasutusmugavust (nt eelistatud käepidemete ja seljatoega pargipinke) ja vandaalikindlust (nt eelistatud katendisse kinnitatavat mööblit lahtisele).

Materjalidest on olnud eelistatud värvitud metall ning termotöödeldud puit.

Kõik projektalale jäävad metall-detailid (sh nii liiklusmärkide kui ka tänavavalgustuspostid, pollarid, pingijalad, istutuskonteinerid, prügikastid) on tšingitud ja värvitud sama tooni – tumehall, RAL 9011. Aktsentvärvina on mõned elemendid (keskväljaku piknikulauad ja -pingid) värvitud ka tumepunaseks, RAL 3011.

4.3 KESKVÄLJAKU MÄNGUVÄLJAKUTE INVENTARI KONTSEPTSIOON

Mänguväljakutele on töös välja pakutud erinevaid elemente, mis võiksid ühel või teisel viisil eristuda levinumatest mänguväljakul kasutatud atraktsioonidest. Nende hulgas näiteks tasakaaluväljak erinevate liikuvate vormidega, kahe meetri laiune liumägi, hüppamisväljak, pöörlev ketas.

Ka mänguväljakuinventari puhul on eelistatud valmistooteid ning tuntud ettevõtteid.

4.3.1 Erilahendusega väikevormid

Erilahendusena on projekteeritud ainult üksikud elemendid, millele autorite hinnangul turul olevate toodete seast head vastet ei leidunud (vt AS-7-131, AS-7-140).

4.4 NÕUDED LINNAMÖÖBLI PAIGALDUSELE JA HOOLDUSELE

Projektiga välja pakutud tooteid võib asendada kvaliteedilt ja esteetiliselt samaväärsetega, kuid kõik kasutusse minevad tooted tuleb näidise alusel kinnitada arhitekti ja Tapa vallakunstnik-kujundajaga.

Kui ei ole teisiti määratud, siis lähtuda mööbli paigaldamisel tootjapoolsetest juhistest, aga kõik väikevormid peavad siiski olema kinnitatud vandaalikindlalt.

Objekt: Tapa keskusala
Ehitise aadress: Tapa linnakeskuse ala
Ehitusprojekti koostaja: OÜ Inphysica Technology, OÜ Sfäär Planeeringud, KUU OÜ
Vastutav spetsialist: Raul Kalvo, Juhan Rohtla

Töö nr: TAPA (U-20-1)
Kõide: 1
Staadium: TP
Kuupäev: 31.03.2022
Faili nimi: TAPA_TP_AS-3-01_Seletuskiri.pdf

Tänavamööbli ja mänguväljaku mööbli paigutamisel linnaruumi lähtuda plaanist ja plaanil viidatud joonistest (**AS-5-301, AS-5-302, AS-7-255**), aga kõik lõplikud asukohad tuleb kinnitada arhitekti ja Tapa vallakunstnik-kujundajaga objektidel.

Mänguväljaku rajamisele tuleb kaasata ka varasema mänguväljaku rajamise kogemusega spetsialist - spetsialist leppida kokku arhitekti ja Tapa vallakunstnik kujundajaga.

Mööbliiga seotud kõrgusmärgid ja materjalide kogused täpsustada kohapeal.

Vasturääkivuste ilmnemisel seletuskirja, spetsifikatsioonide või tootejooniste vahel selgitada õige lahendus välja koos arhitektiga.

Nähtavad betoonpinnad (Keskväljaku kõnnitee tugimüür ja terrassi perimeetrisein) tuleb katta hüdrofoobse immutusainega (nt Planiseal) hilisema hoolduse lihtsustamiseks. Enne katmist kooskõlastada immutatud betooninäidis töö autoritega.

Keskväljaku terrassi puitpinnad tuleb katta libisemisvastase õliga (nt *Osmo Anti Slip Decking Oil*). Kõik puitdetailid on ühes tükis ilma jätkukohtadeta. Kruvide augud ette puurida. Istetasapinna kruvikinnitused vastavalt joonisele peidetud. Vt lisaks EK-osa.

Kõigile toodetele tuleb nõutada tootjalt kaasaegne hooldusjuhise. Edasises hoolduses lähtuda tootjapoolsetest juhistest.

5 PROOVITÖÖD

Enne töödega alustamist tuleks töövõtjal teostada ja kinnitada arhitekti ja tellija esindajaga järgnevad proovitööd:

- AS-7-100 – istutuskast. Olulise osana siin teostada pingi kinnitus istutuskastile.
- AS-7-140 – liivakasti detail. Kontrollida rõõbaste ja konteineri lahenduse töökindlust.
- AS-7-251 ja 252 – pollarid. Eelkõige pollari paigaldamine katendisse ning selle üldine mulje.
- AS-7-120 – Keskväljaku astmestiku detail. Kontrollida betooni viimistlust, terrassilaudade tüüpi, kinnitust ja viimistlust.
- AS-7-409 – Keskväljaku müüri detail. Kontrollida terasest profiili ja hambaga graniitplaadi omavahelist ühendamist.
- Näidisplatsid kõigi projektalas kasutatud sillutiskivide, pinnakattematerjalide (Eco-surface, multš) ja nende omavaheliste üleminekutega.

Kõikide proovitööde täpne maht ja ulatus täpsustada enne tööde algust arhitektiga.